Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 264 (17387) | 1986 оной ноябриин 16, воскресени | Сэн 3 мүн.

Арбан нэгэдэхи зарлалай СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин нээлтэ тухай

Кремлиин Ехэ ордон соо, СССР-эй Верховно Соведэй заседанинуудай зал соо 1986 оной ноябриин 17-до, үглөөнэй 10 сагта Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани дээрэ арбан нэгэдэхи зарлалай СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси нээгдэхэ юм.

(ТАСС).

Худөө ажахын, агропромышленнэ комплексын бүйлүүлдэг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

ТАБАН ЖЭЛ — ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ

...ТАНАЙМНАЙ ...ЭРЭГ

...манай республикын агро... комплексын гол һалбари... гэшэ ааб даа. Худөө ажа... йлдэбэрилэгдэдэг бүхы продук... ехэ хубинь хонин һүрэг үсхэ... оруулагдана ха юм.

...имэһээ бидэ—хонишод, мүн ...а хабаатай бүхы хүдэлмэри... зэргэ оролдосотойгоор, мү... хүрэмөөр ажаллаһан... шэнэдхэн хубилгалга ...нөөр бэелүүлжэ шадаһанһаа... ажалай саашанхи хүгжэлтэ, ...нуудай экономикын ургалта ...дана байна.

...эхэдэ, бидэ айхабтар харюу... һалбарида хүдэлнэбди. Энээниие ...шье мартажа болохогүй гэжэ ...лла.

...оной үнгэрһэн зун би респуб... ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй ...хабаадалсаа һэм.

...хэл соо, үгэ хэлэһэн хүнүүдэй доторшье энэ һалбарида то... байдал, ехэ дутагдалнууд, ...олон асуудалнууд тухай ...гдээ бэлэй. Илангаяа хони... үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ ...вэдтэй дээшэлэнгүй, тэрэнь ...улам доошоо орожо байна, ...ишодой тоо ёһоор нэмэнэгүй, ...издэжэ болошоһон тоотойхон ...бүри кимэ хэмжээндэ хүрэ... хонидой гарзалалга хэтэрхы ...гдаа.

...алда бүхы наһаараа гэхээр ху... хүнүүдэй иимэ юумэ шаг... сэдьхэлдэнь хүндэ, һанаа... лэ байгаа.

...эр жэл соо эдэ бүхы дутагдал... харахын аргагүй ааб даа. ...оролдожо, онол оншоень оло... ажалай эмхидхэлые шэнэд... үйлэдбэридэ түрүү техно... нэбтэрүүлжэл энэ һалбарияа эрид ...шатада гаргаха аргатайбди ...

...дын район анханһаа хонин һү... үсхэбэрилдэг, суутай, со... доорошье олон байһан гэшэ. ...алдар солоёо һүүлэй жэл... тэды алдажа байһамнай ха...

...байгша оной үрэ дүнгүүд ...найн найдал түрүүлнэ. Энэ жэл... зуун эхэ хонин бүриһөө 81 ...жүүлэгдээ. Хонидой гарзалалга ...хороогдоо. Эхэ хонидые ...226 бригадын 83 коллектив ...бүриһөө 100-һаа дээшэ ...жүүлээ. Тэдэнэй тоодо үнинэй Социалис Ажалай Герой Г. Л. ...Д. Г. Донеев, Б. Г. Гомбо... ...оргой совхоз), Д. Р. Банзарак... Цыбиков (Оёорой совхоз), Х. Ч. ...С. Ч. Бальжиев («Коммунизм» ...олон бусад олон түрүүшүүл энэ ...эрхим нэрэ солоёо дахин ба...

...Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ...харууһалдаг 20 бригадын ...зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа ...түлжүүлээ юм. Би өөрөө ...алдаг нүхэдөөрөө харууһалжа ...эйнгөө зуун эхэ хонин бүхэн... ...га томо болгожо, хонин бү...

риһөө 3,4 килограмм ноһо хайшалаад, районойнгоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө һэм.

Ямар аргаар, хайшан гэжэ хүдэлхэдөө, жэл бүхэндэ нэгэ адли, һайн үрэ дүн түйлэнэбта гээд намһаа хүнүүд асуудаг. Тиигэжэ һонирхохонь гайхалтайшье бэшэ. Мал ажалда жэл бүхэн адли байдаггүй. Хүйтэн үбэл гү, али хуурай хагсуу хабар, гандуу зун тохёолдохолдо, хэндэшье—шадабаритай, шадабаригүйшье малшанда адлил бэрхэшээл ушаруулдаг. Тиимэһээ иимэ эрхэ байдалда хүсэ, хүлһөө гамнангүй, бүхы мэргэжэл шадабарияа элсүүлжэ, харюусалгаа хэдэн дахин шангадхажа хүдэлһэн хүнүүд лэ бүхы бэрхэшээл дабажа шадана. Энээнһээ ондоо нюуса үгыл даа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхозой хонишодой бригаданууд хамтын подрядта орожо, ажахын тоосооной ёһоор хүдэлдэг болоходоо, үрэ дүнгүүдээ яһала дээшэлүүлжэ байна. Нэгэдэхеэр, бидэ һүрэгэйнгөө эдихэ үбһэ, зелёнко өөһэдөө хуряажа абанабди. Илангаяа өөһэдын сабшалантай болоходоо, тэрэнээ һайнаар утгжүүлжэ, уһалжа, ямаршье жэлдэ жэгдэ бараг ургаса хуряана ха юмбибди. Хсёрдохёор, зунамарай хаһада багашагаар унтаад, ехэшэгээр ажал хэхэ гэшэ хонишоной гол «нюуса» гэжэ һанагшаб. Энэл үедэ хонидые оролдосотойгоор адуулжа, тарагалуулжа шадаа һаа, саг соонь, һаадгүйгөөр, шанартайгаар искусственна аргаар үрэжүүлгээ дүүргэхэш.

Гэбэшье энэ үедэ зелёнкоёо ногоон зандань хуряажа абаха баһал шухала ажал тулажа ерэдэг. Тиимэһээ хонидоо үрэжүүлжэ байхадамнай туһалалсаха, зелёнко хуряалсаха хүнүүдые нэмэжэ үгэдэг байбалнь, һайн бэлэй гэжэ һанагдана.

Гадна хашаагаа дулаалха, үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ, намарай-үбэлэй адуулгые зүбөөр эмхидхэхэ, январь, февралиин хүйтэндэ түл абаха гэхэ мэтэ ажал баһал саг соогоо жэгшэдгүй һайнаар үнгэргэгдэхэ гэшэ.

Юрэдөө хонишоной ажал түхэреэн жэл соо заахашье һуладхагдангүй ябуулагдаха ёһотой юм. Тиихэдээл эсэстээ тэрэмнай аша үрэеэ харюулха байна.

Һүүлэй үедэ хонидой үүлтэр муудаа, жэжэ болоо, үдэсэньшье доошолоо гэжэ хэлсэдэг болонхой. Энэ зүйтэй. Эрдэмтэд, селекционернүүд, мэргэжэлтэд, хонишод хамтынгаа хүсөөр лэ хам орожо, энэ дутагдалые усадхаха сагнай ерээ. Бригадануудые һайн байраар, элбэг үбһэ тэжээлээр хангаад, ажалша хүнүүдые табяад, томо бэетэй, тобир, нооһо ехэтэй хонидые олон болгоболнай, энэ һалбариин үрэ дүнгүүд эрид дээшэлхэ байна бшуу.

Р-Д. ЦЫРЕНОВ,
Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

Ангиин тэмсэлэй бусалжа байһан хорёод онуудай һүүл багаар манай эндэхи Яригта, Лугшахаан, Улан нютагуудта түрүүшын хамтын ажахы байгуулагдажа, үгытэй ядуу зон газар, уһанайнгаа ёһотойл эрхэ сүлөөтэ эзэд боложо, урдань үзэгдөөгүй шэнэ һайхан ажабайдалай һуури табижа эхилһэн гэшэ.

Тэрэ холын дүлэтэ жэлнүүдһээ хойшо гайхамшагта жараад жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо худөө нютагтамнай түйлай ехэ хубилалтанууд болоо. Анхан ахир бишыхан коммуна, артельнүүдэй байһан газарта мүнөө хүгжэнги, хүсэ ехэтэй колхоз түбхинэн һуурижанхай.

Ажахыдамнай 2520 гектар газар тарялан элдүүрилэгдэнэ, фермэнүүдтэ 2497 эбэртэ бодо мал. 12,2 мянга гаран хонид, 576 морид харууһалагдана.

Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ колхозой үйлэдбэридэ ехэхэн хубилалта, хүгжэлтэ түйлагдаа. Газар тарялангаа зональна гуримаар элдүүрилжэ, шэнэ түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар жэл бүри тогтууритай ургаса хуряадаг болообди. Хүнтэйн тарялан дээрэ хүдэлдэг, хамтын подрядай гуримда орохон тракторно-таряан ажалай бригадые һүүлэй жэлнүүдтэ эдэбхитэй бэрхэ эмхидхэлшэ В. Л. Цыденов хүтэлбэрилнэ. Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлэй дүнгүүдээр тэрэ Арадуудай Хани Барисаанай орденоор шагнагдаа. Эндэхи механизаторнуудай газартаа бодото эзэн ёһоор хандажа, шэнэ гуримаар ажаллаһан дээрэһээ таряанай найдамтай һайн ургаса абтана гэшэ. Байгша ондо хура бороогой хаһа сагтаа ехэ ороогүйшье һаань, бригадынхид тарялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 15,1 центнер таряа ургуулжа, хамта дээрэнь 38.102 центнер орооһо хуряаһан байна. Тиихэдэ эршэмтэй технологиин ёһоор тарилга хэгдэһэн 1000 гектар газарһаа гектарай дунда зэргээр 26 центнер орооһон абтаа. Энээнэй урда жэлдэ ажахыда гектарай 27,2 центнер таряан сохигдожо, дүн хамта дээрээ 69.118 центнер таряан хуряагдаһан юм. Иигээд ерэхэдээ, ямаршье жэлдэ жэгдэ һайн ургаса абажа шададаг болоо гэшэбди.

Адууһа малаа тэжээлээр хүсэд хангаха зорилготойгоор ажахыдаа бэеэ дааһан тусхай бригада эмхидхээ һэмди. Тэрэниие хүтэлбэрилхөөр дүршэл шадабаритай агроном Б. О. Гармаев томилогдоо. Бригадын гэшүүд даажа абаһан газар дээрээ зеленко, кукуруза болон тэжээлэй бусад ургамалнуудые тарижа ургуулдаг, хуряажа абадаг юм. Гадна эндэхи механизаторнууд һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн зуун гектар шэнэ газар элдүүрилжэ, сабшалан, тарялан үргэдхэһэн байна. Энэ бригадынхид нютагай дунда һургуулитай нягта холбоотой болонхой. Эндэ һурагшадай ажалай ба амаралтын лагерь бии юм. Һурагшад зундаа тэндэ амаржа байгаад, элдэб ажал хэнэ, механизаторнуудта туһална. Үхибүүдэй сүлөө сагаа үнгэргэхэ таатай зохид байра байдал түхеэрэгдэнхэй. Бригадын полевой стан дээрэ хамтын шэнэ байра, столово, бани баригдаа. Стадион бии. Үнгэрэгшэ зундаа багшанар С. Е. Дампилов, Б. Д. Бубеев гэгшэдэй хүтэлбэри доро 40 һурагшад эндэ амаржа, хүдэлжэ, 20 гектарта хартаабха, 5 гектарта овощ ургуулһан, гектарай 135 центнер хартаабха, 125 центнер капуста хуряаһан байна.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДҺЭЭ ЭХИТЭЙ

Шэнэдхэн хубилгалгын ба хурдадхалгын бүгэдэ арадай хүдэлөөндэ оролсожо, ажалшад, малшаднай түрүүшын зарим тэды урагшатай алхам хэжэ байна гэхээр.

Энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, тэжээл бэлэдхэлгын үедэ хүн зониие һайнаар урмашуулһанаймнай ашаар 42.998 центнер үбһэн абтажа, түсэб 159 процент дүүргэгдээ.

Адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар баһал бага бэшэ юумэн хэгдэжэ байна. Илангаяа малай үүлтэр һайжаруулхын тула хоёр жэлэй саана һайн үүлтэрэй 100 таран гунжад асарагдаһан юм. Эдэ гунжадһаа абтаһан тугалнуудые үнеэд болгожо, ниитын һүрэгэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдана. Колхоздо һү һаалиин комплекс, һаалиин хоёр багашаг фермэ бии. Тэндэ 834 үнеэн байлгагдана. Жэлэй үнгэрһэн 10 һарын дүнгөөр ажахы гүрэндэ һү худалдаха байгша оной түсэбые болзорһоонь урид 133 процент дүүргэбэ. Тиихэдэ һү үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэб 106 процент бэелүүлэгдээ. Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Х. Г. Мормоева, С. Я. Цыренова, Е. Ш. Балаганова, Э. Б. Балаганова, Ц. У. Аюшеева, Д. К. Арсаланова болон бусад түрүүлнэ. Һаалишаднай Агуу Ехэ Октябриин 69 жэлэй ойн баярта зорюулжа абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа болзорһоо урид дүүргээ һэн.

Гүрэндэ таряа худалдаха жэлэй түсэб 3,4 дахин үлүүлэн дүүргэгдэжэ, хамта 10.190 центнер орооһон тушаагдаа гэжэ намартаа элидхээ һэмди. Гадна хартаабха, овощ худалдаха түсэбүүд бэелүүлэгдэнхэй. Жэлэй эхинһээ гүрэндэ 1440 центнер мяхан тушаагдажа, түсэб 106 процент дүүргэгдэһэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахыда шэнэ барилга ехээр бодхоогдоно. Хоёр жэлэй саана 400 үнеэнэй байха шэнэ комплекс ашаглалгада үгтэһэн юм. Мүнөө эндэ тэжээлэй типовой томо цех баригдажа байна. Колхозой түб һууриндаа 400 үнеэнэй байха баһал тиимэ комплексын барилга эхилэгдэнхэй. Мүнөө жэлдэ Сухая гэжэ газарта мал шахан таргалуулха оньһожоруулагдамал байра түхеэрэгдээд, мяханда тушаагдаха 100 үхэр шахагдана.

Зундаа колхозой 1000 гаран үхэр холын бэлшээридэ гаргагдадаг юм. Түб һууринһаа 60 километр холо зайда оршодог тэрэ газарта хүнүүдэй һайнаар ажаллаха, ажаһуухын тула хабартаа богонихон сагай туршада тэндэ хүүгэдэй саад, эмнэлгын пункт, клуб болон библиотекэ бариһан байнабди. Гадна тиишэ зайн гал дамжуулха утаһан татагдаа.

Жэл бүри байрын гэр олоор баригдана. Гансал энэ жэлдэ хоёр-хоёр бүлын байха 4 гэр, нэгэ бүлын ажаһууха 3 гэр бодхоогдоо.

Худөө нютагтаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, ажалда һургаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнабди. Гэшүүдэймнай үхибүүд бултадаа шахуу сад-яслинуудта ябадаг. Жэшээнь, Лугшахаанай һаалиин комплексын дэргэдэ 70 үхибүүдэй байха хүүгэдэй саадай шэнэ байшан ашаглалгада үгтөө. Улан һууринай хүүгэдэй саадта баһал олон үхибүүд хүмүүжүүлэгдэнэ. Гадна Уланай дунда һургуулиин дэргэдэ холын гүүртэ болон отарануудта ажалладаг хүнүүдэй үхибүүдэй байха интернат нээгдэнхэй.

Бидэ ажалшадай амаралтые зүбөөр, һайнаар эмхидхэхые оролдонобди. Энэ талаар колхозоймнай профсоюзай комитет ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Колхозой эмнэлгын, амаралтын гэр бии юм. Тэндэ малшад, механизаторнууд 15 хоногой туршада 3 хаалаанда ээлжээгээр амардаг, аршаанда ородог байна. Тиихэдэ олохон хүн жэл бүри профсоюзай путёвконуудаар республикын ба ороной курортнуудта амарна.

Энэ шэнэ табан жэлдэ урдамнай бүри ехэ зорилгонууд табигданхай. Баргажан голой уһанай эрьеэ халихада, жэл бүри шахуу сабшаламнай уертэ абтадаг. Тиимэһээ энэ хохидолые усадхахын тула районой организацинуудай туһаламжаар голой эрьеые зубшажа, 14 километртэ ехэ хаалтые үндэр болгохо байнабди.

Гадна колхозойнгоо экономическа албанай хүдэлмэриие бүри һайжаруулжа, гүүртэ болон отарануудые, бригадануудые ажахын тоосооондо оруулха, хамтын подрядай гуримаар хүдэлгэдэг болгохо ёһотойбди. Юрэдөө манайда шиидхэгдэхээр болоһон асуудалнууд баһал үсөөн бэшэ.

Бидэ шэнэдхэн хубилгалгын талаар түрүүшын алхамуудые хэжэ байхадаа, олон ондоо, орёошье асуудалнуудые шиидхэхэ болонобди. Эдэ асуудалнуудай олонхинь хүн зоной үдэр бүриин эдэбхи үүсхэлэй, оролдосотой ажалаар лэ бэелүүлэгдэхэ байһаниинь лаб-тай.

Ю. ГАРМАЕВ,
Баргажанай районой Уланай колхозой түрүүлэгшэ.

ШАГНАЛ

Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин системэдэ үнэн сэхээр хүдэлһэнэйнь түлөө, мүн түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо **Нетудыхатко** Дмитрий Константинович Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

...ӨӨ НЭГЭ КОМПЛЕКС

...модотой Нар... Саянай совхо... бодо мал түл... тарагалуулха ...комплекс бии бол... 640 үхэр ха... Тус комплекс ...үргэдхэгдэжэ, ...һайжаруулаг... Малай хоёр томо ...нь нёдондоной ...рагууд, нүгөөдэ ...жэлэй буруунууд ...Хоёр байрын ба... нэгэ томо ха... эхилээд, тор...обо.

...жэлдэ бидэ энэ ...раа ашаглалга... ...дээ хамтадань ...түргэн түлжүүл... ...алуулха ёһотойл ...болохобди,— гэжэ ...ябаһан совхо... В. Р. Сыденов

...до тэжээгдэһэн ...мяханай комбинадта тушаагдаха юм. Гансал эндэһээ совхоз 4 мянган центнер эрхим шанартай мяха гүрэндэ тушааха аргатай болобо.

Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, Саянай совхоз мал ажалаа хурдадхалгын холын хараатаи замаар хүгжөөхэ талаар ехэхэн ажал ябуулна. Жэшээлхэдэ, совхозой түбэй фермын дэргэдэ 400 туналай байра баригдажа дүүргэгдэхэ болонхой. Тус байрада һүүлэй үеын оньһожоруулагдамал түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно. Мүн малай бусадшье байранууд дээгүүр шэнэ түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдахаар хараалагданхай.

Нарһатын комплексдо мүнөө үедэ арбан малшан хүдэлдэг. Эндэ хоёр трактор тэжээл, наг шэбхэ зөөхөөр табигданхай. Хойто жэлдэ һайн ургаса абахын тула трактористнууд, мүн луговод Н. С. Базаров, хартаабхашан Р. С. Жигжитов гэгшэд газартаа наг шэбхэ зөөжэ эхилэнхэй.

— Мүнөө малаймнай тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 120 килограммда хүргэгдэнхэй. Үбэлжэлгын үедэ бидэнэр үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэ соо дунда зэргээр 600 граммаар нэмэхэ ёһотойбди. Тиигээ хадаа бүхыдэнь 750 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абахабди,— гэжэ фермые һаянай даажа абаһан Б.-Ж. С. Даржаев хөөрэнэ.

Малай байра соо ороходомнай буруу, хашарагууд силос эдинэ. Үхэрнүүд тобир тарган. Долоон һарын туршада эдэ мал тус тустаа 360 килограмм шэгнүүртэй болгогдохоор хараалагдана. Тэдэнь забһартай шала дээрэ байлгагдана. Эндэ наг шэбхэ гаргаха, мүн мал ундалуулха түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Байрын дүрбэн буланда ПВУ агрегадууд харагдана.

— Энэ агрегат дулаа үгэхэһөө гадна, муу агаар газаашань гаргажа, арюун агаар байра соо оруулдаг юм. Мүн энэмнай байра соохиие хатааха аргатай тон, һайн зүйл,— гэжэ нүхэр Сыденов хэлэнэ.

— Мүнөөдөө бидэ үхэр бүхэндэ үдэрэй 3 килограмм жэжэдхэгдэһэн үбһэ, 1 килограмм талханай зүйл, 5 килограмм һолоомо, 10 килограмм силос, витаминтай ногооной гурил, микро, макро зүйлнүүдые холижо үгэнэбди. Совхознай мүнөө жэлдэ малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэнхэй,— гэжэ эндэхи малшан Б. Б. Булгутов хөөрэнэ.

— Ниитын адууһа малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ тухай Бэшүүрэй совхозойхидой болон Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхидой үүсхэл дэмжэн, тэдээнһээ дутуугүйгөөр хүдэлхэбди гэжэ манай малшад мэдүүлэнхэй,— гээд, комплексые даагша Б.-Ж. С. Даржаев мэдүүлбэ.

Ж. ЮБУХАЕВ.
Түнхэнэй район.

САГААН ЭДЕЭ— ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

(Телефоноор абтаба). Сэлэнгын районой малшад заншалта һайндэрэйнгээ урда тээ гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид бэелүүлбэ. Эдэнэр дүн хамта 73 300 центнер сагаан эдеэ тушааха даабаритай аад, мүнөө 75 000 центнер һү худалдаһан байха юм. Түсэбэй дүүргэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулһан районой эрхим һаалишадай нэгэн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү малшан Т. С. Закирова һайнаар хүдэлжэ, жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3500 килограмм һү һаагаад, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Баһал гурбан мянгатанай зэргэдэ батаар гараһан СССР-эй Верховно Соведэй депутат З. Ц. Гылыковагай ажал хэрэгээрнь омогорхомоор.

Республика дотороо шэнэ үүсхэл гарагаһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ажалшад энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ эмхитэй, һайнаар үнгэргэхэ, үбэлэй һарануудта сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ талаар үндэр социалис уялгануудые абаад, мүнөө амжалтатай түгэсөөр хүдэлнэ. Энэ ажахын һаалишад гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргэнхэй.

Сэлэнгын районой һү һаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүд өөһэдынгөө арга боломжонуудые тоолоожо үзөөд, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур дүн хамта 6000 центнер һү тоһоной заводто тушаахаар зоригжобо. Тиигэжэ тэдэнэр районоороо жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү абаха хараатай.

Н. НАМСАРАЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани

Ноябриин 14-дэ Кремль соо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыкын түрүүлэлгэ доро СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани болобо.

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сессиие үнгэргэлгэтэй холбоотой асуудалнууд зүбшэгдэбэ.

Ороной гүрэнэй засагай дээдын органой сессиин зүблэхэ зүйлнүүд болон хүдэлмэриин гурим тухай дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, һайшаагдаа.

Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1987 оной Гүрэнэй түсэб болон 1986 оной түсэбэй дүүргэлтын ябасые, 1987 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет болон 1985 ондо бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое уридшалан хаража үзэхэ талаар СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай хүдэлмэриин түгэсэһэн тухай асуудал шагнагдаба. Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай даалгабаряар СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ Н. И. Маслеников мэдээсэл хэбэ.

СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй ажал ябуулга тухай тоосоогоор материалнуудые уридшалан хараха хүдэлмэриие дүүргэһэн тухай СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай хуули һанамжалан дурадхадаг комиссинуудай мэдээсэл зүбшэгдөө. Национальностьнуудай Соведэй хуули һанамжалан дурадхадаг комиссиин түрүүлэгшэ В. П. Миронов тус асуудалаар заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Хүн бүхэнэй хубиин ажал ябуулга тухай СССР-эй Хуулиин проект тухай хуули һанамжалан дурадхадаг комиссинуудай мэдээсэл баһал шагнагдаба. Союзай Соведэй хуули һанамжалан дурадхадаг комиссиин түрүүлэгшын орлогшо А. А. Титаренко элидхэл хээ. СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин үзэмжэдэ тус хуулиин проектые табиха шиидхэбэри баталагдан абтаа.

СССР-эй Верховно Соведэй табадахи ба зургаадахи сессинүүдэй хоорондохи үедэ баталагдан абтаһан Президиумэй Указуудые СССР-эй Верховно Соведэй баталамжада табиха тухай асуудал заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Ядерна гү, али радиациин гэнэ усалай болоһон ушарта ядерна аюул тухай шууд түргэн мэдээсэхэ ба туһаламжа үзүүлхэ тухай договорнуудые баталха асуудал Президиум хаража үзэбэ. 1986 оной сентябриин 26-да Венэдэ эдэ договорнуудта гар табигдаһан байгаа.

Эдэ договорнуудые баталамжада табиһан СССР-эй правительствын даалгабаряар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. Е. Щербина элидхэл хэһэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор — Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. С. Шевченко, Белоруссиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Таразевич болон Литвагай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Р.-Б. И. Сонгайла, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. Ф. Петровский, СССР-эй атомай элшэ хүсэнэй министрэй орлогшо Л. М. Воронин элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаба.

Элидхэл соо, мүн заседанида хабаадаһан хүнүүдэй хэлэһэн үгэнүүд соо эдэ договорнуудта дэлгэрэнгы тодорхойлолго үгтэһэн байна.

Договорнуудые бэлдэхэ үедэ совет тала бусад оронуудай хараа бодолые ба һанаагаа зобоһон ушарые хараадаа абаһан байгаа гээд анхарал хандуулагдаа. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй сэрэгэй объектнүүд дээрэ, мүн ядерна туршалгануудай үедэхи ядерна гэнэ усалнууд тухай мэдээсэхээр Советскэ Союзай бэлэн байһаниинь тодорхой ябуулгануудаар һаяхан баталагдаһан байгаа.

Эдэ хэлсээнүүдэй баталагдабал, этигэл найдал бэхижүүлгэдэ шухала байна, аюулгүй байдалай асуудалнуудта хабаатай хэлсээ бодото дээрэнь бэелүүлхэ арга боломжые эли тодоор харуулна. МАГАТЭ-дэ хэгдэһэн алхамууд, тэрэ тоодо заагдаһан договорнуудые зохёон бэлдэлгэ ядерна элшэ хүсэнэй найдамтай байлгые хангаха замда шухала шата болоно гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

Амгалан зорилгоор атомай элшэ хүсэ хэрэглэлгые хангалгада МАГАТЭ-гэй, мүн тэрэшэлэн ООН-ой болон ВОЗ, ЮНЕСКО, оршон тойронхи дайдые хамгаалха программа мэтын тэрэнэй тусхай эмхинүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Һанал бодолоо халан абалсалгын дүнгүүдые согсолхо зуураа, ядерна элшэ хүсэ хэрэглэдэг бүхы оронуудтай нягта харилсаа холбооной үндэһэ һуури дээрэ ядерна элшэ хүсэ аюулгүйгөөр хүгжөөхэ уласхоорондын гурим байгуулха тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой найруулһан дурадхалнууд дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэмжэгдээ, гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглэбэ. Байгша оной сентябрьда МАГАТЭ-гэй генеральна конференциин тусхай сесси дээрэ энэ гуримай үндэһэ һуури зохёон найруулагдаһан юм. Энээндэ хабаадаһан бүхы оронууд болон уласхоорондын эмхинүүдтэ хүсэлэл оролдолгонуудайнь түлөө баяр хүргэнэбди.

МАГАТЭ-дэ иимэ богони болзорто уласхоорондын хоёр договор бэлдэһэн ушар болбол политикын болон экономикын, эрдэм-техникын ба гуманитарна талануудай үсөөн бэшэ ушарта худхаралдадаг орёо асуудалнуудые шиидхэхэ арга замуудые гүрэнүүд хамтынгаа хүсөөр бэдэржэ, оложо шадаха гэжэ үнэншэмөөр харуулна. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гүйсэд дүүрэнээр ба хаа хаанагүй усадхаха манай программа бэелүүлхын тула Советскэ Союз саашадаашье бүхы юумэ хэхэ байна. Ядерна элшэ хүсэ аюулгүйгөөр хүгжөөхэ гурим болбол бүгэдэ ниитын аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ горитой хубита оруулжа шадаха, оруулха ёһотой.

Ядерна гэнэ усал тухай шууд түргэнөөр мэдээсэхэ, ядерна гэнэ усалай болоһон ушарта туһаламжа үзүүлхэ тухай договорнуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нэгэн дуугаар баталан абаба.

Зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ нүхэд Д. А. Кунаев, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, Ю. Ф. Соловьев гэгшэд хабаадаба.

(ТАСС).

АГРОПРОМОЙ АЖАЛШАДАЙ ҺАЙНДЭР

Худөө ажахын ба агропромышленна комплексын бүйлүүлгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан ноябриин 14-дэ Москвада, Гүрэнэй түбэй концертнэ зал соо болобо. Баян ургаса абадаг солото хүнүүд ба фермэнүүдэй ажалшад, мэргэжэлтэд, колхозно ба совхозно үйлэдбэри эмхидхэгшэд, АПК-гай бүйлүүлгын промышленностиин түлөөлэгшэд эндэ суглараа. Геройнуудай алтан одонууд олохон хүнүүдэй энгэрые шэмэглэнэ. Ондо ондоо хүнүүд. Шарайнуудыень шэрлтэн харабал, хүн бүхэниинь өөрынгөө хүнгэн бэшэ хэрэгтэ үнэн сэхэ гэжэ ойлгохоор. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдээр урмашанхай эдэнэр шэнэдхэн хубилгалгые зоримгойгоор бэелүүлжэ, Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ талаар шангаар хүдэлдэг.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. П. Никонов, СССР-эй болон РСФСР-эй министрнүүд, Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, социалис мүрысөөндэ илагшад болон үйлэдбэриин шэнэ юумэ үүсхэгшэд, эрдэмтэд президиумдэ һууба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, ороной Госагропромой түрүүлэгшэ В. С. Мураховский элидхэл хэхэдээ, партиин Центральна Комитедэй зүгһөө баярай суглаанда хабаадагшадта, агропромышленна комплексын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй халуун амаршалга хүргөөд, ажалдань, КПСС-эй XXVII съездын табиһан зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэнь шэнэ амжалтануудые хүсэбэ.

— Шэнэдхэн хубилгалгын дүнгүүд үзэгдэжэ эхилээ. Ажахын тоосооной харилсаанууд бэхижэнэ, хамтын подряд бэелүүлхэ эрхэ байдал байгуулагдана. Мүнөөдэрэй экономическа байдалда коллективүүд түсэбөө ажалай болон мүнгэ зөөриин бага гаргашатайгаар бэелүүлхэ зэргэтэй болоно. Сэдьхэл бодолой-политическэ талаараа түгэс, гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй, ажалдаа шэнэ ёһоор хандадаг, һубэлгэн хүдэлмэрилэгшэд эгээл ехэ ашаг үрэ түйлаха байна,— гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Худөө ажахыда ямар ехэ арга боломжонуудай бии байһаниие түрүүшүүлэй дүй дүршэл харуулна. Һайндэрэй үдэрнүүдтэ гансал түйлалтанууд тухай бэшэ, харин дутуу дундануудые, ажахы эрхилэлгые һайжаруулха арга замууд тухай хөөрэлдөөнэй болоһониинь ойлгосотой ааб даа.

(ТАСС).

Хүдөө ажахын, агропромышленна комплексын бүйлүүлдэг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

ХУРДАДХАЛГА, ХУБИЛГАЛГА— МҮНӨӨ САГАЙ ЭРИЛТЭ

А. ПЛОТНИКОВ—Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, республикын Гүрэнэй агропромышленна комитедэй түрүүлэгшэ

Мүнөөдэр хүдөө ажахын болон агропромышленна комплексын бүйлүүлалгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта һайндэр тэмдэглэгдэхэнэ. Ургаса ургуулдаг, мал ажалай продукци үйлэдбэрилдэг хүнүүдэй, мүн эдеэ бухы продукци бүйлуулан эдеэ хоол болсодог хүнүүдэй һайндэр энэ жэлдэ түрүүшынхиеэ хэмтарүүлэгдэжэ үнгэргэгдэхэнь эээшэ. Тиимэһээ КПСС-эй XXVII съездын тодорхойлһон ороной Эдеэ хоолой программые партийна, совет, ажахын органуудай, бүхы коммунистнуудай, совет хүнүүдэй шухалын шухала эрилтэ ямагаан бэелүүлхэ байһан тухайгаа тэдэнэр партиида, ерэд зондоо мүнөөдэр элидхэжэ байна.

Энэ жэлдэ орон дотөрнай ороһо таряанай бүгэн бусад ургамалнуудай муу бэшэ ургаса абтаа. Үнгэрһэн табан жэлэй дунда зэргээр хэмжээндэ ороходоо, таряанай гектар бүриһөө 2,2 центнерээр ехэ гү, али бүхыдөө 30 миллион тонноор ехэ тарян абтаба. Жэлэй үнгэрһэн арбан һарада нёдондонойхиһоо 1,2 миллион тонноор ехэ мяхан, 2,8 миллион тонноор ехэ һүн, 2,5 миллиардаар олон үндэгэн үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Болбосоруулдаг промышленностиин предприятинууд энэ үедэ 2,5 миллиард түхэригөөр ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргажа худалдаа.

Манай республикын колхоз, совхозуудай таряашад байгша ондо баян ургаса ургуулжа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн, Эхэ ороной амбаарта 80 мянган тонноһоо дээшэ ороо-һо оруулһан байна. Таряа ехээр худалдаха талаар Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Зэдын болон бусад хэдэн районуудай ажахынууд горитой хубита оруулаа.

Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой Елоевкын бригадынхид (бригадирынь А. И. Усольцев) гектар бүриһөө дундаа зэргээр 23,6 центнер таряа сохёо. Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой А. А. Пашинскиин хүтэлбэрилдэг бригада —22,3 центнер, Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой И. Д. Хлызовэй бригада —20,3 центнер ургаса гектар бүриһөө хуряагаа. Үндэр баян ургаса абаһан коллективүүдые нэрлэбэл олон.

Байгша ондо эршэмтэй технологи нэбтэрүүлһэн газарта нүгөө голинуудайхида ерходоо жэшээгүй дээшэ ургаса абтаһан байна. Хэдэн жэшээ дурдая. Хяагтын районой «Заря» колхоздо 105 гектар сэбэр паар дээрэ энэ технологи хэрэглэжэ тарилга хэһэнэйнь ашаар гектарай 40,6 центнер, 126 гектар намарай паар дээрэһээ гектарай 33,6 центнер шэниисэ сохигдоо. Хилганын колхоздо 1125 гектарта «бурятская-79» сортын шэниисэ тариһыень, гектарай 25 центнер ургаса гараа. Олохон ажахынууд түрүүшынхиеэ иимэ эршэмтэй онол арга хэрэглэжэ, таряанай ургасые гектарай 20—30 центнертэ хүргэһэн байна.

Эба жэлдэ огородшоднай баһал муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Мухар-Шэбэрэй райондо гектар бүриһөө 263,1 центнер, Тарбагатайда — 258,8 центнер, Захаминда — 224,9 центнер овощ абтаа. «Эрдэм» совхозой огородшон Т. Н. Варфоломеевэй даадаг звено 20 гектар газарай гектар бүхэнһөөнь 425 центнер ургаса хуряагаа: Хяагтын районой «Заря» колхозой М. П. Жерниковагай звено гектарай 308 центнер овощ абаһан байна.

Бүхы дээрээ хартаабхын ургасашье дээшэлүүлэгдэв. Урда жэлнүүдтэ һайн ургаса абадаг Байгалай ОПХ-гай хартаабхашан В. А. Ананьинай звено 40 гектар газарайнгаа гектар бүхэнһөөнь 239,7 центнер, Ивалгын ОПХ-гай механизатор В. Б. Еташкин — 206 центнер, Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой В. А. Плюснинэй звено 173 центнер хартаабха абаа.

Огородшодой болон хартаабхашадай һайн ургаса абаһанайнь ашаар республика эдэ продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэв.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн ушар газар таряалан дээрэ хүдэлдэг бүхы хүнүүдэймнай ехэ амжалта гэжэ тоолохо ёһотойбди.

Гэхэтэй хамта адууһа малда хэрэгтэй бүхы бодосуудаар тэнсүү һайн тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ үшөөл шаданагүйбди. Тиимэһээ шэмэ ехэтэй тэжээлэй ургамалнуудые һайнаар ургуулдаг түрүүшүүлые онсолон тэмдэглэхээр. Хяагтын районой «Родина» колхозой кукурузашан Г. Г. Дампиловай звено энэ жэлдэшье баһал таряалангай гектар бүриһөө 365 центнер ногоон намаа абаа. Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой кукурузашан М. Г. Смолин гектарай 220 центнер ургаса хуряаһан байна.

Тэжээл үйлэдбэрилгын дээшэлүүлэгдэһэнэй ашаар республикын ажахынууд малшадай ажалай үрэ дүнгүүдые зарим тэды һайжаруулха аргатай болоо. Тусхайлбал, байгша оной ноябриин 10-най мэдээгээр нёдондоной энэ үетэй сасуулхада, 7,8 мянган тонноор ехэ мяхан, 19,8 мянган тонноор ехэ һүн, 21,8 миллион хэһэгээр олон үндэгэн абтаа. Эдэ продуктнууд гүрэндэ ехээршье худалдагдаа. Республикын юһэн район гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэнхэй.

Мүнөө бүхы ажахынууд болон фермэнүүдэй һаалишадай дунда үнеэн бүриһөө 2 мянган килограммһаа дээшэ һү һаахын түлөө социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнхэй. һүүлэй мэдээгээр һү һаалиин 28 фермэ, 500 гаран һаалишад энэ хэмжээнһээ дээшэ һү абаад байна. Харин манай суута һаалишад Т. С. Закирова, Г. Д. Бандеев, Е. П. Перевозникова, Л. Н. Седых, В. А. Литвинцева болон бусад бури мүнөө үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һү һаанхай. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заганай-Адагай, Халютын совхозой Красноярова, Кабанскын шубуунай фабрикын Колесовскын хоёрдохи фермэнүүдэй коллективүүд урда мэтэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаһаар.

Энээнтэй хамта һү һаали дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һаад хэжэ байһан ехэхэн дутагдалнууд үшөөл манда бии байһаар. Нилээд олон фермэнүүдтэ жэлһээ жэлдэ үнеэдһээнь ахир бага һүн һаагдана. Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үйлэдбэриин ёһотойл түрүү технологууд байха зэргэтэй аад, жэлһээ жэлдэ тохёолдодог олон тоото дутагдалнуудтай, ехэ гээгдэлтэй эбсэшоод, бэрхэтэй байдалые дабажа гараха тушаа ашаг үрэтэй хэмжээнүүдые абанагүй.

Колхоз, совхозуудай фермэнүүд дээрэ тэжээл бүйлүүлдэг 436 цех болон кухнинууд тосгогдоно. Тэрэнэйнь 35-ниинь мүнөө болотор хүдэлгэгдөөгүй байһаар. Үшөө олон цехүүд һаянайл ашаглагдажа эхилбэ. Үбэлжэлгын эхиндэ һаалиин малай ашаг шэмэнь эрид доошолоо. һү һааха талаар октябрь һарын даабари дүүргэгдэөгүй. Октябриин 1-нэй байдалаар республика дотор үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 5,1 килограмм һүнэй абтаһан һаань, ноябриин 1-дэ оройдоол 4,2 килограмм һүн һаагдаа. Зарим районуудта һү һаалинь үшөөл доошолһоор. Иимэ байдал манай һанаае ехээр зобооно.

Эбэртэ бодо малые шахан таргалуулха хүдэлмэри байгша ондо зарим тэды һайжараа. Гүрэндэ тушаагдаһан малай толгой бүриин шэгнүүр 336 килограммда хүргэгдэһэн байна. Бэшүүрэй районой ажахынууд мяханай комбинадта 348 килограмм, Зэдынхид —355, Ивалгын — 358, Мухар-Шэбэрэй —367, Прибайкалиин район — 372 килограмм шэгнүүртэй үхэр худалдаа.

Олохон мал адуулагшад ажалдаа амжалта түйлэнэ. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Т. М. Калашниковай хүтэлбэрилдэг бригада октябрь һарада 200 хашарагай толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 1124 граммаар нэмээһэн байха юм. Байгалай ОПХ-гай К. Г. Карнышевай даадаг гүүртын малай толгой бүриин шэгнүүринь сүүдхэдэ 1 килограммаар нэмээгдэв.

Ажахы хоорондын нэгэдэлнүүдтэ залуу мал шахан таргагуулха хүдэлмэри эрид һайжаруулагдаха ушартай. Гахай үсхэбэрилдэг ажахы хоорондын нэгэдэлнүүд үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ шаданагүй. Эндэ үшөө олон толгой мал гарзалһаар. Мяхалиг үүлтэрэй малые богони болзор соо түлжүүлжэ, мяха ехээр үйлэдбэрилдэг болохо гээшэ мүнөөдэрэй манай гол зорилго болохо ёһотой. Теэд зарим хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ анхаралаа һулаар хандуулна.

Хонишодой урда ехэшье, харюусалгатайшье зорилго табигданхай. Ажахын олохон хүтэлбэрилэгшэд энэ һалбариие саашаданьхүгжөөхын тула шухала асуудалнуудые шиидхэжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Байгша ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Д. Б. Сундуев, Үдын совхозой суута хонишон Г. М. Бимбаев, Химнын совхозой хонишон А. М. Акулов болон бусад шалгаржа гараа. Хонин ажалай суута мастернуудай жэшээгээр хонишодой 121 бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшээшье хурьга абажа, түлжүүлһэн байна. Гэхэтэй хамта энэ һалбарида дутуу дунданууд үшөөл бии. Хони үсхэбэрилдэг олохон ажахынуудта түл түрэсэ үсөөнөөр абтана, ноһоон багаар хайшалагдана, хонидой гарзалха ушар дайралдаһаар.

Мяханай балансада адуун һүрэг бага бэшэ һуури эзэлнэ. Үнгэрһэн арбан һарын дүнгөөр нёдондонойхитой сасуулхада адуу морид 1985, тэрэ тоодо гүүнүүд 584 толгойгоор олошоруулагдаа. Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой адуушан И. В. Белоус 89 гүүнһээ 89 унага абажа түлжүүлээ. Зэдын районой «Коммунизм» колхозой адуушан Б. Б. Лубсанов, Баргажанай совхозһоо П. Е. Степанцов болон бусадай ажалые онсолон тэмдэглэхээр.

Мүнөө малшадай эгээл харюусалгатай хаһа оронхой. Энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ ороходоо, Бэшүүрэй совхозой, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшад, мэргэжэлтэд үбэлэй һарануудта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар социалис уялга абаад, республикынгаа бүхы малшадые эдэнэрэй жэшээгээр хүдэлхыень уряалһан байна. Энэ һайшаалта үүсхэлыень КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай совет болон ВЛКСМ-эй обком һайшаагаа.

Табан жэлэй түрүүшын жэлэй үйлэдбэриин программа урагшатайгаар бэелүүлхээр социалис мүрысөөндэ оролсоһон мяха-консервын комбинадай коллектив соо нилээд олон түрүүшүүл тодороо. Жэшээлбэл, А. Г. Скрицкаягай хүтэлбэрилдэг шубуу үүсэлхэ цехэй коллектив жэлэй эхинһээ хойшо бүхы гурбан кварталай туршада эрхимлэжэ ябана.

Ажалай тэмсэлдэ хабаадалсаһан олон бригадануудта «Комбинадай эрхим бригада» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо. Эдэнэй дунда Л. А. Закрятинагай, П. П. Угрюмовагай, А. М. Апреловагай, Н. Б. Худеевагай, М. Е. Казаковой, Н. Г. Батуринай, С. Я. Апемасовай болон бусад бригаданууд бии. «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ 274 түрүүшүүл хүртөө.

Сагаан эдеэ бүйлүүлан болбосоруулдаг промышленностиин предприятинуудай коллективүүд заншалта һайндэрөө эрхим амжалтатайгаар угтажа байна.

Социалис мүрысөөнэй гурбадахи кварталай дүнгөөр Улаан-Үдын һүнэй комбинадай коллективтэ КПСС-эй горкомой, арадай депутадуудай горсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Үнгэрһэн арбан һарын туршада Хэжэнгын, Петропавловкын тоһоной заводуудай коллективүүд амжалтатайгаар ажаллажа гараа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүнгөөр Загарайн тоһоной заводой мастер Е. Р. Сороковикова, Улаан-Үдын һүнэй комбинадай аппаратчица М. М. Вязанова, слесарь С. А. Пестерев гэгшэд орден, медальнуудаар шагнагдаа юм.

Мүнөө тэмдэглэгдэжэ байгаа һайндэрэй үедэ предприяти бүхэн тушаа баярай үгэ хэлэхээр. Жэшээлбэл, һайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ оролсоһон Баргажанай районой эдеэ хоолой комбинадай коллектив арбан һарынгаа түсэб 109 процент дүүргэв. Эндэ даабариһаа гадуур 45 тонно кондитерскэ зүйлнүүд гаргагдаа. Ажалай тэмсэлдэ С. М. Тыжьяновагай бригада эрхимлэв. Кондитерскэ цехэй хүдэлмэришэн, Ажалай Алдар Солын III шатын орденто М. Н. Авдеева эрхим дүн түйлаа.

Захааминай пивэ шаһадаг заводто Е. Е. Пановой хүтэлбэрилдэг һэрюун унданай цехэй коллектив онсо шалгараа. Тарбагатайн кондитерскэ фабрикаһаа И. С. Федотовой бригада амжалтатай. Улаан-Үдын кондитерскэ фабрикада печени гаргадаг Е. А. Зуевагай бригада түрүү һууриda ябана.

Дээрэ дурсагдаһан бүхы предприятинуудта һалбари бүхэниинь аша үрэтэй гэхын аргагүй. Эндэ усадхагдамаар дутагдалнууд олон. Илангаяа оньһон түхеэрэлгэнүүдээ һэльбэн шэнэлжэ, үйлэдбэреэ томодхожо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гэээшэ гол шухала. Поли дээрэ ургуулагдаһан гү, али фермэнүүдтэ үйлэдбэрилэгдэһэн продукциһаа эрхим шанартай олон зүйлэй продуктнуудые болбосоруулан гаргаха гэээшэ мүнөөдэрэй гол эрилтэ мүн. Теэд олохон предприятинууд энэ эрилтые сүм бэелүүлхээр бэлэдхэлгүй байһаар.

Хүдөө ажахын болон агропромышленна комплексын болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта һайндэрые тэмдэглэжэ байһан республикымнай ажалшад партиин XXVII съездын болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр бүхы хүсэеэ элсүүлнэ.

ЁҺОТОЙЛ ХАЛУУН ТЭМСЭЛ ҺЭН

Хабартаа, мүн зунай эхээр хирэ-хирэ болоод лэ хура бороон орожо, илангаяа ороо-һо таряанай ургаса һайнаар ургахын хажуугаар урдынхиһаа эртүүр эдеэшэжэ, ургаса ургуулагшадые нилээд мэгдэхээгээ. Тиин хабарһаа оролдожо ургуулһан таряагаа гээлтэ хоролтодо оруулангүй суглуулжа абахын тула «Коммунизм» колхоздо ёһотой халуун тэмсэл эхилээ һэн. Ажахын механизаторнуудай харюусалгата энэ хаһадань туһа хүргэхэ дуратайшуулшье олон байгаа. Жэшээлбэл, районой предприяти, эмхинүүдтэ ажалладаг механизаторнууд шефскэ туһаламжа үзүүлдэг ажахынуудта ошожо, хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадалсаа бэлэй. Тингэжэ би дурсагдагша колхоздо комбайнераар ажаллаа һэм.

Сагһаа урид эдеэшэһэн таряанай ороо-һон айража унамаар болонхой байһандаа хуряахада хүшэр һэн. Энэ үедэ үнэхөөрөө час, минутаашье үнэтэй шэнгеэр һанагдагша бэлэй. Ургаса хуряалгын халуун тэмсэлэй түлэг эхилээд байхада, намарай огторгой хирэ-хирэ болоод лэ бүрхэжэ, аадар бороон таһалдахагүй. Сагай уларилай энэ гасалангые дабахань бүришье бэрхэтэй һэн.

Колхозой механизаторнуудай ургуулһан таряанай ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула комбайнер бүхэн бии байгаа арга шадабаряа гарган ажаллаа. Тусхайлбал, ургаса хуряагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ комбайнер Василий Федорович Гусляков, Борис Иванович Киреев гэгшэд түрүү һуурида гарадаг бэлэй. Ажалай тэмсэлэй эсэсэй дүнгөөр Василий Федорович бүхыдөө 421 гектарай таряа сохижо, 9042 центнер ороо-һо амбаарта эльгээһэн байгаа. Тийхэдэ Борис Иванович Киреев 411 гектарай ургаса хадажа, 8739 центнер таряа суглуулаа. Харин би энэ хугасаа соо 495 гектарай таряа сабшажа, 10672 центнер ороо-һо таряанай тоог дээрэ эльгээгээб. Иигэжэ байгша оной ургаса хуряалгада чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэндөө омогорхоноб.

Энэ ажахыда ургаса хуряагшадайнь ажал һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүнгүүд табан хоног бүхэндэ соггологдожо, шалгарагшад тэрэ дороо урмашуулагдадаг байгаа. Механизаторнууд, автомашинануудай жолоошод, таряанай тоогой хүдэлмэрилэгшэд сагай уларилай бэрхэшээлые дабахын тула халуун тэмсэлдэ ёһотойл баатаршалга гаргаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Тиимэл хадаа мүнөөдэр өөһэдынгөө заншалта һайндэрые хубиингаа эрхим түйлалтануудаар угтажа байна ха юм.

И. ФЕДОРОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой оньһожоруулагдамал лесхозой механизатор.

Репортаж

ШЭНЭ АМЖАЛТАДА ЗОРИГЖОНХОЙ

Үдэшын һаам эхилхэ үшөөл үдышэг. Үнеэдэй байра соо дулаан, арюун сэбэр. Хоёр рядаар уягдаһан үнеэд ехэл садхалан, хүндөөр иирэглэлдэн, хибэдэһээ хибэнэ. Мантай суг ябаһан Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой профкомой түрүүлэгшэ П. М. Маланов асуудалнуудта харюусаха зуураа:

— Энэ байрамнай хоёрдохи жэлээ ашаглагдажа байна. Колхознай һаалишадтаа шэнэ байра барюулжа, ехээр баярлуулаа гээшэ. Эндэ 200 үнеэн харууһалагдадаг юм. Найман һаалишад хүдэлнэ. Тус фермые КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой гэшүүн Татьяна Дамбаевна Дашинимаева хүтэлбэрилнэ. Комсомол-залуушуулай коллектив байгуулагданхай. Бухыдөө эндэ 13 комсомолшууд, 7 коммунистнууд ажалладаг,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Ажалша бэрхэ коллективтэ үнэхөөрөөшье һаалишан мэргэжэлдээ ошоол ёһотойгоор дурлаһан олон залуушуул хүдэлдэг гэжэ эндэ ерэхэдээ ойлгобобди. Улаан булан сооохи социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолһон экран дээрэһээ түрүүшүүлэй нэрэнүүдтэй танилсабабди. Тус фермын малшад мүнөө үнгэрһэн арбан һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2525 килограмм һү һаажа, жэлэйнгээ түсэбые 100,4 процент бэелүүлһэн байна. Иигэжэ тэдэнэр бухыдөө 3745 центнер һү һааһан габьяатай. Ажалай ветеран, фермын үнинэй һаалишан Д. Д. Очирова пенсидэ гараһаншье һаа, ажаллаһан зандаа. Мүнөө тэрэ социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана гэхэ гү, али үдэр бүхэндэ дүн хамта 140 килограмм һү һаана. Дари Доржиевна зунай һаранuудта амжалта түгэсөөр ажаллаһанайнгаа түлөө СССР-эй ВДНХ ошохо түлөөһэгүй путевкоор шагнагдажа, заншалта хүдөө ажахын һайндэрэй урда тээ Москва хото ошонхой.

Энэ коллектив сооһоо хоёр малшад арбан һарын дүнгөөр гурбан мянгатанай зэргэдэ гараһан байна. Эдэнэр хэд бэ гэбэл, Дари Доржиевна Очирова үнеэн бүриһөө 3190 килограмм, залуу һаалишан А. Х. Пурбуев—3064 килограмм һү һаагаа.

— Комсомол-залуушуулай коллективтэ ажал хэрэгээрээ суурхаһан түрүүшүүл яһала олон. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Александр Пурбуев табан жэлэй саана манда һаалишанаар хүдэлхэеэ ерээ һэн. Мүнөө жэлдэ тэрэ түрүүшынхеэ гурбан мянгатанай зэргэдэ гараба гээшэ. Комсомолой гэшүүн Олег Бадмацыренов мүнөө үнеэн бүриһөө 2557 килограмм, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Геннадий Малков—2558, Дарима Ринчинова—2403 килограмм һү абажа, социалис мүрысөөнэй манлайда дабшалсана,— гэжэ Петр Мартович хэлэнэ.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр байтарнай дунда зэргын бэетэй залуу хүбүүн манда дүтэлэн:

— Фермые даагша Татьяна Дамбаевна Дашинимаева гэртээ үгы байна. Тохой үдэрэй сэшоһон гэд, бусаадүй,— гэбэ.

— Танилсагты, фермымнай түрүү һаалишан Александр Пурбуев гээшэ. Ажал хүдэлмэри тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ үгэл даа,— гэжэ профкомой түрүүлэгшэ тэрээндэ хандаба.

— Тииштэрээ нэмда хөөрэхэ юун байхаб. Ажаллаад лэ ябанабди. Минии бүлэгтэ 26 үнеэн, 4 гунжан тоологдоно. Даб дээрэ 17 үнеэ һаанаб.

Иигээд декабрьһаа эхилээд, үнеэдни тугаллажа захалхань. Үдэртэ 140—145 килограмм һү абанаб. Бага гээшэ ааб даа. Үбһэ тэжээл яһала бии. Үнеэднай рационой ёһоор эдеэлүүлэгдэнэ,— гэжэ залуу һаалишан харюусаба.

— Та арбан һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 3064 килограмм һү һаабат. Байгша ондо бүхыдөө хэдые һааха хүсэлэнтэйбта?

— Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3450 килограмм абаха ёһотойлби даа.

Эндэ үхэршэдөөр баһал залуу хүбүүд Олег Бамбаров, Аюр Ринчинов гэгшэд хүдэлнэ. Манай эндэ ябахадамнай, эдэнэр байра соохиёо арилгажа ябаа һэн. Эдэ хүбүүдэй аша туһаар фермэ соонь арюун сэбэр байдаг гэжэ ойлгоо бэлэйбди.

Фермын үнеэн бүхэндэ мүнөө шанагдажа бүйлүүлагдаһан 20 килограмм талхатай таряанай зүйлтэй холигдоһон һолоомон, 2,5 килограмм үбһэн, нэгэ килограмм талхан, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 300 грамм холимог гурил үгтэнэ. Эндэхи тэжээл бүйлүүлдэг цехынь таһалгаряагүй хүдэлгэгдэдэг юм. Комсомолшууд Батор Очиров, Владимир Бальжинимаев үдэр бүхэндэ 12 тонно бүйлүүлагдаһан тэжээл бэлэдхэнэ. Энэнь фермын үнеэдые гүйсэд хангажа шадана.

Дурсагдагша фермын коллектив үнеэдээ үдэртөө гурба дахин гараараа һаана. Энэ гоё байра соо үнеэ һаадаг оньһон түхеэрэлгын үгы байһандань ехэл халаглаа һэмди.

Эндэхи ажалтайнь танилсаһаар байтарнай, һаалишад хоёр-гурбаараа һубарилдаһаар сугларжа эхилбэ. Түрүүлэн ерэгшэдынь һү шүүхэ марли, лавсануудаа абаһаар хүнэг, амһартануудаа орёон уяна. Тиигээд үдэшын тэжээлые үнеэдтээ хубаарилан үгэбэ. Энээнэй һүүлээр һү һаалган эхилжэ, үнеэнэй хүхэнһөө шааяса горжоһон һүнэй хооһон хүнэгэй сөөр сохин аятайханаар шэнхинэхэнь холоһоо дуулдажа захална.

Үнишье болонгүй хүнэгөө сагаан эдеэгээр түрүүлэн дүүргэһэн А. Пурбуев һүеэ шүүгээд, тоо бүридхэгшэ комсомолка Роза Сандаковада тушааба. Удаань бэшэ һаалишад һубарилдан, һааһан һүеэ тушаана.

— һү һаали хэр бэ? Хэр нэмэжэ байнаб?—гэжэ Л. М. Маланов тоо бүридхэгшэһөө асууба.

— Мянгадаа дүтэлэн алдахань ха. Үсэгэлдэр 950 килограмм байгаа һэн. Мүнөөдэр арбаад килограммаар нэмэбэ,—гэжэ тэрэ харюусана.

Эндэ мүнөө 135 үнеэн һаагдана гэхэ гү, али үнеэн бүхэнһөө 7 килограмм һүн үдэртэ абтана. Фермын коллектив үдэр бүхэндэ 900 гаран килограмм һү тоһоной заводто тушаадаг байба.

— Манай колхозой малшад, тэрэ тоодо Булагай һү һаалиин фермын коллектив энэ жэлэй үбэлэй һаранuудта сагаан эдеэ элбэгээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха, малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар республика дотороо үүсхэл гаргаһан Бэшүүрэй районой Бэшүүрэй совхозой, районойнгоо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшадай, мэргэжэлтэдэй уряае зүбшэн хэлсээд, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна. Энэ фермынхид үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1300 килограмм һү һааха зорилготой ажаллана. Эдэнэр энэ хараа түсэбөө бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжотой,—гэжэ профкомой түрүүлэгшэ П. М. Маланов тайлбарилаа һэн.

Энэ түрүү фермын ажалша бэрхэ коллективэй заншалта һайндэрөө үндэр дүнгүүдтэйгээр угтан, шэнэ амжалтада зориг жонхой хүдэлжэ байхыень харахадаа, үнэхөөрөөшье, урмашаа бэлэйбди.

Д. ДОНДОКОВ.
Сэлэнгын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермын түрүү һаалишан, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар һаяхан шагнагдаһан, Буряадай комсомолой шангай лауреат А. Пурбуев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ **«Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо. Загарайн районой «Гигант» колхозой механизатор **Афанасьев** Давыд Ивановичта, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой механизатор **Братеньков** Иван Алексеевичтэ, Тарбагатайн районой «Искра» колхозой механизатор **Власов** Федор Исаевичта, Хяагтын районой «Родина» колхозой механизатор **Емельянов** Михаил Ивановичта, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизатор **Жугдуров** Павел Зондуевичта, Ивалгын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын механизатор **Каратуев** Николай Филипповичтэ, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир **Пашинский** Андрей Афанасьевичта, «Бурятскагропроммехмонтаж» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Баргажанай хүдэл оньһожоруулагдамал колоннын участогай прораб **Степанов** Иван Михайловичта, Хурамхаанай районой Аргатын совхозой механизатор **Чирипов** Гунга Надмитовичта хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

* * *

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум бүлэг ажалшадта **«Буряадай АССР-эй габьяата малшан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо. Тусхайлбал, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозница **Бадмаева** Розалия Пилдановнада, Баунтын районой «Ципиканский» совхозой хүдэлмэришэн **Будаева** Тамара Бадмаевнада, Захааминай районой СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой үхэршэн **Данзанов** Дамдин Балгановичта, Түнхэнэй совхозой адуушан **Доржиев** Даша-Сырэн Лопсоновичто, Хойто-Байгалай районой «Ангарский» совхозой һаалишан **Жигжитова** Надежда Бимбаевнада, Ахын районой «Коммунизм» колхозой үхэршэн **Ошоров** Владимир Дашеевичтэ, Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан **Перелыгина** Марина Савельевнада, Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой һаалишан **Смирнова** Валентина Васильевнада, Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Цыренов** Владимир Доржиевичта, Хэжэнгын районой Худанай совхозой һаалишан **Шкедова** Лидия Ефимовнада, Яруунын районой Нэрһатын совхозой һаалишан **Ширапова** Дулмажап Доржиевнада хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

* * *

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум республикын Госагропромой ургамалнуудые таряжа ургуулдаг ба бүйлүүлдаг таһагай ахамад агроном **Осодоев** Валерий Михайловичта, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай хүдөө ажахын эрдэмшэнжэлэлгын институдай үрэһэ шэнжэлгын лабораториин ахалагша агроном **Поломошных** Валентина Егоровнада, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо **Табутаров** Бато-Мунко Аюровичта—**«Буряадай АССР-эй габьяата агроном»**; Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой тэжээл үйлэдбэрилгын цехэй начальник **Санжимитыпов** Борис Раднаевичта—**«Буряадай АССР-эй габьяата мелиоратор»**; Бэшүүрэй районой агропромышленна нэгэдэлэй гол мэргэжэлтэ **Павлов** Иван Агафоновичто, Буряадай «Птицепром» трестын директорэй орлогшо **Яковлев** Алексей Фокеевичтэ—**«Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник»**; колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг Буряадай хүдөө ажахын техникумэй багша **Михайлова** Роза Ивановнада, Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой ахамад экономист **Петрова** Галина Николаевнада—**«Буряадай АССР-эй габьяата экономист»**; Хориин районой Хүрбын совхозой директор **Дубинин** Петр Кирилловичтэ, Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой түрүүлэгшэ **Черных** Валентина Васильевнада, Зэдын районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо **Шишмарев** Михаил Андреевичтэ—**«Буряадай АССР-эй габьяата ветеринарна врач»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгобо.

* * *

Республикын эдеэ хоолой промышленностиие хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь, түсэбүүд болон социалис уялгануудаа дүүргэлгэдэ үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай мал үүсэлгэшэ **Разуваева** Татьяна Геннадьевнада, Хяагтын районой Хүдэри-Сомоной тоһоной заводой бригадир **Сметанина** Тамара Константиновнада **«Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой индустриин габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоо.

гые бага зэргэ даража, түбшэншэг болоошье һаа, ажал хэрэгтэ хабаатай юумэн болоходо үноехил урданайнгаа эрид зоримгой, юунһээшье тунхарихагүй зангые гаргаад лэ байдаг.

— Фермын ажалда али нэгэ дутуу дундын тохёолдоходо Бутидма Очировна энэ намда хамаатай бэшэ, ондоо шиидхэхэ зон олдоно бэзэ гээд ойро зуурашье һуужа шадахагүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд гү, али партиин райкомой нэгэдэхи секретарьшье гэг, хамаагүй, Бутидма Очировна заахашье түдэгэсэхэгүй, байһан байдалаа, һанаһандаа таагүй юумые хүүл хэлэдэг, эритэ тэбидэг хүн юм. Тиимэһээ тэрэ өөртөөшье, суглаа хүдэлдэг нүхэдтөөшье, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэшье амар заяа үзүүлдэггүй даа,—гэжэ Могсохоной совхозой директор А. Б. Бугатов хэлээ һэн.

Хэды тиимэшье һаань, энэмнай хашартай болоһон хүн, манда һаалта хэнэ гэжэ тэрээн тухай хэлэхэ зон тон үсөөн. Юуб гэхэдэ, тэрэ өөрынгөө хубиин хэрэгэй түлөө бэшэ, харин хүдэлдэг коллективэйнгээ ажалые һайн, эмхи гуримтай болгохо, зомнай булта үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг болоһой гэжэ бододог хадаа тиигэнэ ха юм. Энээниень хүнүүд баһал ойлгоно бшуу.

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭД

УНТАРШАГҮЙ УРАГШАА ҺАНААН

— Иимэл урагшаа һанаатай, халуун сэдьхэлтэй, бэеэ гамнинагүй хүнүүдэйл олон байгаа һаань, коллектив амжалта түйлаха байна. Ахэнлэй ажахы, район соогоо түрүү ябадаг байһан Улааха Аралай фермэ һүүлэй үедэ энэ нэрээ алдантаа. Юуб гэхэдэ, дайралдаһан лэ, хүдэлхэ дуратай, дурагүйшье хүнүүдые һаалишадаар табиха ушар олон болоо ха юм. Хара амиханаа хараад, хүдэлһэн хэбэртэй үдэр үнгэрөөд ябадаг хүнүүд саашадаа улам үсөөржэ, харин Бутидма шэнги тиимэ хамаг юумэндэ хам орожо ябадаг зомнай олон болоһой гэжэ сэдьхэхээр агша,—гээд, энэ фермые олон жэлдэ хүтэлбэрилһэн ажалай болон дайнай ветеран Д-Д. Р. Жимбиев нэгэтэ хэлээ бэлэй.

Мүнөө эгээл тиимэ хүнүүдэй саг ерээ. Хурдадхалга, шэнэдхэн хубилгалга тухай гоё гоёор хэлээд лэ, үнэн дээрээ хуушанайнгаа дадаһан харгыһаа гараха дурагүй, үлүү ашаа даажа абахаяа ярадаггүй заримашуул үшөө бии. Тиимэһээ Бутидма шэнги өөртөөшье, зондошье амар зала үзүүлдэггүй хүнүүд тээшэ тэдэнэй хёлойжо харадагынь досоогоо дурагүй байдагынь гайхалгүй ааб даа.

Жэлэй ямаршье сагта ошоходо, номгохон урасхалта Худан голой урда эрьедэ нэрин зурууд хүһэн модотой ойн захада түхеэрэгдэһэн фермэдэл Бутидма Жамбалова хүдэлжэ байдаг.

— Зай, хэр байнаш? Булта һайнууд гүт?—гэжэ һонирхоходошни, тэрэ урданхидаал ташаганаса энеэһээр киигэжэ хэлэхэ:

— һайн аабдее, яашаха һэмбибди. Үхибүүд томо боложо байна. Удахагүй битнай хүгшэн эжы болохо хүн бэшэ гүб...

Мэнэ һая гэхээр лэ түб түхэреэхэн шарайтай эдир басагахан ябаһан хүнэй тиигэжэ хэлэхэдэнь, эжэлүүдгүй эдли энеэлдэхээр болодог. Тээд сагай ошоһо түргэн. Бутидма дурбэн томо үхибүүнэй эхэ юм. Гэрһээ хүбүүниинь Армиин зэргэдэ алба хэнэ. Дэржэ-Хэнда басаганиинь найман жэлэй һургуули дүүргэжэ, техникумда һуража ерэнхэй. Эгээ бага Ринчин-Ханда басаганиинь долоодохи класста һурадаг.

Тэрэнэй нүхэр Дондок Гурэдэрмаевич Жамбалов түрэл совхоздоо олон жэлдэ механизатораар хүдэлнэ.

—Эдэ хорин шахуу жэлдэ һаалишанаар тэһэлгэрэгүй хүдэлхэдөө, хэды шэнэ һү һаагша гээшэбши?—гэжэ асуухада, Бутидма баһал энеэжэ, иигэжэ харюусана:

—Мэдээгүйбэз, хэн тооложо үзээбэ. Жэл бүхэндэ үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һаагшаб. 24 үнеэдтэйб. Эгээл багаар абажа үзэхэдэ, 750 тонно сагаан эдеэн абтаа юм бэзэ. Тэрэшье байгаа ааб даа. Харин үнеэн бүриһөө жэлдээ 3000 килограмм һү һаадаг һайб гэжэ һанаһандаа ехэл бодогшоб. Теэд дааб дээрээ манайда тиимэ арга боломжо үгы байна. Нэгэдэхеэр, малаймнай үүлтэр үшөөл муушаг. Хоёрдохёор, үнеэдээ зоотехническэ бүхы нарин заабаряар эдеэлүүлжэ шаданагүйбди. Һү шэмэ дээшэлүүлхэ тусхай тэжээл дуталдана.

Байгша оной үнгэрһэн арбан һарада Б. О. Жамбалова үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1870 шахуу килограмм һү абаад, жэлэйнгээ даабарииие дүүргээд байна. Жэлэй баргадатар үнеэн бүриингөө һү һаамые 2000 килограммһаа үлүүлхэнь лэбтай.

Тэрэнэй хүдэлдэг Улааха-Аралай фермэ район соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ муу бэшэ үрэ дүн түйлана. Энэ жэлдэ фермын хид бүхыдэнь 6400 центнер һү абаха түсэбтэй аад, тэрэнээ 95 процентдэ хүргөөд, байна. Фермын түрүү һаалишан Бадма-Ханда Базаржапова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2100 гаран килограмм һү һаагаа.

Арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ талаар амжалта түйлаһанайнь түлөө Б. О. Жамбалова тэрэгэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Арадуудай Хани барисааной орденоор шагнагдаа.

Саашадаашье угаа һайн һайхан нэрые бури дээрэ үргэжэ, өөрынгөө ажалай хүсэл эрмэлзэлгые улам бадаруулжа, урагшаа зоригтой ябаха гэжэ Б. О. Жамбалова КПСС-эй гэшүүндэ кандидат бэрэгдэн, сомоной Соведэй депутат энэ һөөдэ һунгагдаад хүсэлэнтэй байна.

М. НАМЖИЛОВ,
Хэжэнгын район.

…ДЭЛЭЛЭЙ …МОТАНУУД

рэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Михалев** Михаил Викторович, Мухар-Шэбэрэй районой «Одон» совхозой ахамад ветеринарна врач **Онтобоев** Александр Тыженеевич, Баргажанай районой Шитханай совхозой һаалишан **Орлова** Вера Ивановна, Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой адуушан **Осколков** Анатолий Иванович, Ахын районой «Улаан-Аха» совхозой һаалишан **Ошорова** Ямба Махлеевна, Хяагтын районой Хяагтын совхозой механизатор **Падерин** Владимир Васильевич, Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхозой тракторна бригадын бригадир **Пантелеев** Филипп Сергеевич, Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой механизатор **Потеев** Цыдып Казанович, Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой механизатор **Перфильев** Петр Иванович, Загарайн районой «Дружба» совхозой луговод **Серебренников** Филипп Григорьевич, Яруунын районой Тулдуунай совхозой һаалишан **Сорокина** Анна Лукинична, Хэжэнгын районой «Первомайский» совхозой хонишон **Сташкина** Марселла Алгинаевна, Хурамхаанай районой һахалиин совхозой һаалишан **Тихонова** Нина Михайловна, Яруунын районой Иисэнгын совхозой һаалишан **Хайнзанова** Гэрэлма Ламажаповна, Баунтын районой «Джилиндинский» совхозой үхэршэн **Цинь-Су-Цай** Фений Иванович, Мухар-Шэбэрэй районой Сутайн совхозой хонишон **Цыбанов** Дашн-Жамса Дугарович, Яруунын районой Яруунын совхозой үхэршэн **Цыденкапов** Владимир Цыбикович, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодныын һүнэй комплексые даагша **Черных** Сергей Гурьянович, Кабанскын районой «Шергинский» совхозой гахайшан **Шеенская** Ольга Ивановна, Ивалгын районой Халюутын совхозой механизатор **Шунков** Георгий Иванович, Буряадай АССР-эй Госагропромой промышленна предприятинуудые түсэблэлгын таһагай ахамад экономист **Шурыгина** Полина Ананьевна, Баргажанай районой Уланай колхозой модошо дархан **Эмедеев** Базар Эбхеевич гэгшэд **Хүндэлэлэй грамотануудаар** шагнагдаа.

* * *

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые түйлэһэнэйнь түлөө, Хүдөө ажахын ба агропромышленна комплексын бүйлүүлгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Баргажанай районой эдеэ хоолой комбинадай ахалагша экономист **Абидуева** Мария Сабхановнае, Хяагтын хилээмэнэй 3-дахи заводой хүдэлмэришэн **Бурнева** Екатерина Ахмуиловнае, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэн **Масальская** Нина Наумовнае, Закаменскын тоһоной заводой хүдэлмэришэн **Назимова** Екатерина Александровнае, Улаан-Үдын кондитерскэ фабрикын хүдэлмэришэн **Перезалова** Елена Евгеньевнае, Заудинскын хилээмэнэй продуктнуудай комбинадай тээрмын бригадир **Свиридова** Марфа Никитовнае **Хүндэлэлэй грамотануудаар** шагнаба.

«Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэ шухалын шухала асуудалнуудай нэгэниинь мүн. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха гээшэ энэ зорилгые шиидхэлгын гол зам болоно. Энэ шиидхэхы шатлалда бэелүүлэгдэхэ ажал хэрэгүүдэй удаан болзорой программа зохёогдоо. Тэрэниие бэелүүлгэ арадай ажахые техническэ талаарнь һэльбэн шэнэлхэ арга олгохо байна. Зүгөөр бидэ хүлеэжэ байха эрхэгүйбди. Мүнөөнһөө предприяти бүхэндэ, хүдэлмэриин газар бүхэндэ ажалай эршэ дэлисые нилээд дээшэлүүлхэ шухала» гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет Советскэ Союзай бүхы ажалшадта хандаһан Хандалга соогоо тон зүб эрилтэ табяа юм. Партиин түүхэтэ XXVII съездын болон КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь сүм бэелүүлхын тула манай комбинадай хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн ажаллана. Эрдэм-техникын түйлалтануудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ эрилтын табигдаад байһан үедэ предприяти, цех, участок бүхэндэ ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ гээшэ онсо шухала.

Манай комбинат оронойнай мяха үйлэдбэрилэн бүйлүүлдэг предприятинуудай дундаһаа эгээл үнинэй юм. Ерэхэ жэлэй октябрь һарада комбинадтамнай табин жэл гүйсэхэнь. Энэ хугасаа соо комбинадай коллективэй түйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэхэ болоо һаа, ехэ ааб даа. Зүгөөр мүнөөдэрэйнгөө байдал, мүн саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай энэ үдэр хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Республикымнай мяханай продуктнуудые үйлэдбэрилдэг промышленностиие дам саашадань хүгжөөлгэдэ зарим тэды бэрхэшээл ушаранхай. Тусхайлбал, үнгэрһэн X—XI табан жэлнүүдтэ мяханай промышленностиие хүгжөөлгэдэ һомологдоһон мүнгэ зөөри хүсэдөөр ашаглагдаагүй. Энээнһээ уламжалан, гол түлэб Улаан-Үдын болон Наушкын мяханай комбинадуудта үйлэдбэриин байшангууд болон түхеэрэлгэнүүдынь хуушаржа, хэрэглэмжэһээ гаргагдахаар болоо. Илангаяа мяханай продуктнуудые хүргэхэ түхеэрэлгэтэй тусхай байранууд нилээд хуушаржа, мүнөөдэрэй эрилтэ хангана гүй. Тэрэшэлэн энэ үедэ хүдэлмэришэдэй байха байрын гэрнүүдэй болон социально-ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха байшангуудай барилга нилээд гээгдэлдэ ороо юм. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, комбинадтамнай хүн зон үни тогтожо ажаллахаяа болёод байгаа гэхэ гү, али жэл бүхэндэ хүдэлмэришэдөөр дуталдажа, горитойхон бэрхэшээлдэ ородог һэмди.

Республикын ажахынуудай үүсэлэгдэхэ малаа түсгаар зохёогдоһон графигай ёһоор таһалгаряагүй асараагүй дээрэһээнь бүришье ехэ бэрхэшээл ушардаг һэн. Энэ дутагдал мүнөөшье усадхагдаагүй. Жэшээлбэл, мүнөө мяханай комбинадта тушаагдаха малай 50 гаран процентнь август—октябрь һарануудта асарагдажа, манда угаа хүшэр байдал ушаруулна. Ажахынуудай шахажа бэлдэһэн мал байра дээрэнь тушаажа абахаар колхоз, совхозуудтай сэхэ холбоо барисаа байгуулха түсэбнай дүүргэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн республика доторнай мал үүсэлхэ тусхай пунктнуудай үсөөн байһан дээрэһээ ажахынуудай шахажа таргалуулһан мал харгыдаа туража, шэгнүүрээ горитойгоор гээнэ. Хараад үзыт даа. Мүнөө үедэ Улаан-Үдын мяханай комбинадта дунда зэргээр 160 километрэй зайһаа шубуун асарагдажа үүсэлэгдэнэ. Тиихэдэ Түнхэнэй, Яруунын районуудай олохон ажахынууд шахажа бэлдэһэн малаа Шэтын, Эрхүүгэй областиин мяханай комбинадуудта абаашажа тушаадаг байха юм.

ЭРИД ЭРШЭДХЭЛГЫН ЭХИН ДЭЭРЭ

Эдэ бүхы дутагдалнуудай элирүүлэгдээд байхада, мүнөө үедэ хурдадхалгын замда гарахаар эрид хубилгалта хэхэ гээшэ онсо шухалада тоологдоно. Бидэ, комбинадай бүхы коллектив үйлэдбэреэ үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаха болонобди.

Хэды хүшэр бэрхэшээлнүүдэй ушарбашье, манай предприятиин хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд мяханай продуктнуудые һайн шанартайгаар, ехээр үйлэдбэрилхэ талаар хараалагдаһан зорилгонуудаа урагшатайгаар бэелүүлнэ. Жэшээлбэл, үнгэрһэн жэлэй юһэн һарын дүнгүүдтэй сасуулхада, байгша оной эхинһээ хойшо комбинадай предприятинууд консервэнүүдые, колбасагай зүйлнүүдые, мяханай продуктнуудые, хуурай тэжээл болон бусад продукци ехээр үйлэдбэрилөө. Энэ хугасаа соо ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ.

Мүнөө комбинат дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ олон хүн хабаадалсана. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарииие болзорһоо уридшалан дүүргэхэ ажалай тэмсэлдэ мастерскэ 35 участогай, 8 цехэй, 119 бригадын коллективүүд оролсонхой. Манайда ажалай 1518 түрүүшүүл коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ комбинадай коллектив Агууехэ Октябриин 70 жэлэй болон түрэл предприятиингаа 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой ажаллана. Эндэ өөрын үүсхэлшэд тодоронхой. Жэшээлбэл, колбаса гаргадаг завсдой мяха хэршэжэ бэлдэдэг цехэй К. А. Хонгоровой хүтэлбэрилдэг бригада шэнэ үүсхэл гарганхай, мүрысөөнэй манлайда ябана. Манда бригадаараа мүрысэхэ гурим улам дэлгэрнэ. Тиихэдэ ажахын тоосоондо ороһон бригада нилээд олошороо.

Һаяхан социалис мүрысөөнэй октябрь һарын дүнгөөр шубуу үүсэлдэг цехэй коллектив бусадһаа эрхимлэжэ, дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртөө. Тэрэшэлэн мастер Н. Матвеенкын ударидаг участогай эбтэй эетэй коллективтэ «Мастерскэ эрхим участок» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Саашадаа бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан зорилгонууд ехэ. Жэшээнь, байгша ондо эдеэ хоолой продукци, мяханай консервэ, мяханай продуктнууд нёдондонойхиһоо улам ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ байна. Энэ хугасаа соо ажалай бүтээсэ нёдондонойхиһоо 53,9 процентээр дээшэлүүлэгдэжэ, продукциин өөрынь үнэ сэн 5,17 процентээр доошолуулха түсэбтэй. Нэгэдэлэйнгээ предприятинуудые саашадань хүгжөөхэ зорилготойгоор комплексно программа зохёогдожо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаа. Тодорхойлбол, 1986—1990 онуудта Улаан-Үдын болон Наушкын мяханай комбинадта колбаса гаргадаг, хүргэдэг корпусууд һэльбэн шэнэлэгдэхэ байна. Гансахан Улаан-Үдын мяханай комбинадта оньһон түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэлһэнэй ашаар колбасагай зүйлнүүдые гаргалга халаан бүхэндэ 5,6 тонноор дээшэлхэ юм.

Наушкын мяханай комбинадта мал үүсэлхэ хэмжээн халаанай 5 тонноор ехэ боложо, холодильнигайнь багтааса 600 тонноор үргэдхэгдэхэ байна. Ойрын жэлнүүдтэ предприятинуудай цехүүдтэ оньһон түхеэрэлгэнүүдынь сүм шэнэлэгдэхэ гү, али 1000 гаран шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдохо. Мяханай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ 33 түхеэрэлгэ тодхогдожо ашаглагдахаар хараалагдана.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ Багдаринда, Могойтодо, Нарһатада мал үүсэлхэ пунктнууд, Бэшүүртэ, Хэрэндэ мал үүсэлээд мяхыень хүргэжэ хадагалха пункт баригдаха байна. Мүн энэ үедэ байрын гэрнүүд, үхибүүдэй ясли-садууд, хамтын байра болон ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха байшан баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Тусхайлан хэлэбэл, 1986—1990 онуудта предприятинуудай оньһон түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэлэлгэдэ бүхыдөө 20,1 миллион түхэриг гаргашалагдахаар һомологдонхой юм. Эрид хубилгалтын эхин дээрэ ерээд байһан манда хэхэ, бүтээхэ ажал вахагүй ехэ. Тиимэһээ эндэ хүн бүхэнэй зохёохы ажал, арга шадабари сүм элсүүлэгдэхэ байна.

С. ЛОБИК,
үйлэдбэриин «Бурятскагропром» нэгэдэлэй Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай ахамад инженер.

Хүдөө ажахын, агропромышленна комплексын бүйлүүлдэг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

САГАЙ ЭРИЛТЭДЭ ХҮРЭМӨӨР...

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Буряадай гүрэнэй хүдөө ажахын туршалгын станциин, Сибириин эрдэм-шэнжэлгын институдай комплексно таһагай болон мал ажалай проектно-технологическа институдай үндэһэ һуури дээрэ 1981 оной апрель һарада байгуулагдаһан ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай коллектив үнгэрһэн табан жэлэй туршада республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ горитойхон хубитаяа оруулһан байха. Манай корреспондент В. ЖИГЖИТОВ тус институдай директорэй эрдэмэй талаар орлогшо А. М. ЕМЕЛЬЯНОВТАЙ уулзажа, хэдэн асуудалтайгаар хандаа. Тэрэнэй харюу доро толилогдобо.

— Александр Михайлович, институдай гол зорилгонууд тухай, хэгдэһэн ажал, түрүүшын шэнэ нээлтэнүүд тухай хөөрэжэ үгыт!

— Газар тарялангай, мал ажалай продуктнуудые улам ехээр үйлэдбэрилдэг болохоор түрүү аргануудые элирүүлхээ байһамнай мэдээжэ. Газар тарялангай ургаса дээшэлүүлхын тула нэн түрүүлэн зональна гурим зохёожо бэлдээбди. Мүн баян ургасатай ороохото ургамалай шэнэ сортнууд бии болгогдоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ эршэмтэй технологи ажахынуудта үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ захалба. Тэрэшэлэн БАМ шадархи нютагуудта хүдөө ажахын һалбаринуудые хүгжөөжэ, бата найдамтай үндэһэ һууритай эдеэ хоолой зоно байгуулха зорилготойбди. Манай институдта дүрбэн таһаг, 13 лаборатори, эрдэмэй-техническэ мэдээсэлэй, мүн шэнэ арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ бүлэг бии. Эндэ ажалладаг эрдэмтэд, урдаа табигдаһан зорилгонуудаа урагшатайгаар бэелүүлнэ. Жэшээлбэл, үнгэрһэн табан жэлэй туршада 40 гаран эрдэмэй нээлтэнүүд хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр дурадхагдаа.

Республикымнай бүхы ажахынуудай газар тарялан эрхилхэ һалбарида зональна гурим нэбтэрүүлэгдээ. Шэнэ гурим нютагайнгаа байгаалиин эрхэ байдалда таарамжатайгаар хэрэглэһэн колхоз, совхозууд жэл бүхэндэ тогтууритай баян ургаса хуряана. Тусхайлан хэлэбэл, Баргажанай районой Уланай, Хилганын колхозуудай механизаторнууд Хүнтэйнгээ уһалагдадаггүй тарялангһаа баян ургаса абадаг болонхой. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм», Бэшүүрэй районой «Победа» колхозууд зональна гурим нэбтэрүүлһэнэй ашаар ороохото ургамалнуудайнгаа ургаса эрид дээшэлүүлээ.

Институдаймнай эрдэмтэд—селекционернүүд, РСФСР-эй габьяата агроном А. Г. Дубровскаягай хүтэлбэри доро баян ургасатай шэниисын хэдэн сорт бии болгоо. Эдэ сортнуудые эршэмтэй технологёор тарихада гектарай дунда зэргээр 20-һоо 50 центнер хүрэтэр ургаса абтана.

Адууһа малай үүлтэр улам һайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар холын хараатай хүдэлмэри ябуулагдана. Мүн тэжээлэй шанар һайжаруулха, илангаяа сабшагдаһан ногооной шэмэ шанарые доошолуулангүй хуряажа абаха элдэб олон түрүү технологи дурадхагдаа һэн. Энээнэй ашаар ажахынуудай үбһэ тэжээл бэлдэхэ болзороо нилээд хороогоо.

Манай урда табигдаһан зорилгонуудай гол шухалань гэхэдэ, газар тарялангай болон мал ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, ойрын жэлнүүдтэ эдеэ хоолой продуктнуудые улам ехээр үйлэдбэрилжэ бэлэдхэдэг болохоор түрүү арга, технологи зохёожо элирүүлхэ болонобди. Хэхэ ажал ехэ.

— Мүнөөдэр хүдөө ажахын болон агропромышленна комплексын бүйлүүлгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта үдэр тэмдэглэгдэжэ байна гээшэ. Тиин танай институдай коллектив һалдаа хүдөө ажахын һалбаринуудые хүгжөөхөөр ямар шэнэ арга, технологи, нээлтэнүүдые дурадхахаар бэлдээд байнаб! Саашанхи гэхэ гү, али энэ табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухайгаа тобшо тадыгээр хөөрэжэ үгыт!

— КПСС-эй XXVII съезд болон партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүд хүдөө ажахын эрдэмтэдэй, илангаяа эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудай коллективүүдэй урда асари ехэ зорилгонуудые хараалжа, шангахан эрилтэ табибал гээшэ. Дам саашадаа эрдэм, техникын дэбжэлтые улам хурдадхажа, эрдэмэй түйлалтануудые үргэнөөр үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ болонобди. Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада манай институдай эрдэмтэ-селекционернүүдэй бии болгоһон «бурятская-94», «селенга» сортын шэниисэ, «витим», «хилок» сортын ешмээн, «догой» сортын обёос гүрэнэй туршалга гаража, таригдахаар ажахынуудта үгтэхэ байна.

Мүнөө үедэ Кабанскын районой Байгалай ОПХ-да хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Ц. Цырендоржиевай хүтэлбэри доро буруу, хашарагуудые шахажа, шэгнүүрыень нэмээхэ талаар һонирхолтой шэнжэлгэ хэгдэнэ. Мал ажалай лабораториин эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд. мяханай комбинадта тушаагдаха үхэрнүүдые богони болзорто шахажа, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ туршалга хэхэдээ, тусгаар шэнэ технологи зохёохо юм. Мүнөө түрүүшын дүнгүүдые согсолходо, шахагдажа байһан үхэрнүүдынь хоногой туршада тус бүрээ 700—1000 граммаар шэгнүүрээ нэмээнэ. Тобшолбол, 16—18 һаратай буруу, хашарагуудые тус бүрээ 500 килограмм шэгнүүртэйгээр тушааха шэнэ арга бэдэрнэ.

Газар тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар шэнжэлгэ, туршалгын хүдэлмэри улам үргэнөөр ябуулагдаха. Илангаяа ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудые, овощ, хартаабха эршэмтэй технологёор тариха бэлэдхэл хэгдэнхэй. Тэрэшэлэн зональна гурим мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмөөр нарижуулагдан шэнэлэгдэхэ юм. Ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта урдынгаа зональна гуримые шэнэлжэ, хубилган зохёожо түгэсхэхэмнай. Удаань ажахынуудта дурадхагдаха байна.

Малай байрануудые оньһожоруулха, тэжээл шанаржуулха, продукциин шанар һайжаруулха талаар элдэб туршалганууд хэгдэнэ. Мүн ажалай эмхидхэл һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар шэнжэлгэ улам үргэнөөр ябуулагдана. Энэ туршалга, шэнжэлгээр элирүүлэгдэһэн түрүү арганууд, шэнэ технологи хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр дурадхагдаха байна. Манай институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд урда табиһан зорилгоёо урагшатайгаар дүүргэхын түлөө зохёохы арга шадабаряа хүсэдөөр элсүүлэн ажаллана.

— Саашадаа эрдэмтэдэй зэргэ олошорхол ааб даа. Зохёохы арга шадабаритай ерээдүйн эрдэмтэдые һургажа бэлдэхэ тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгыт!

— Эрдэмэй докторой нэрэ зэргэтэй лаб хэнэй болохо тухай хэлэхэ аргагүйб. Зүгөөр энэ табан жэлэй туршада институдаймнай хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа лаб таба-зургаан хүн хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат болохоор бэлэдхэл гаража, һуража байна. Зохёохы арга шадабаритай залуушуул олон. Тэдэнэй дундаһаа бэлиг шадабаритайшуулыень зүбөөр шэлэн олохо. Һурган хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри гол анхаралдамнай байһаар. Иимэл даа, манай институдай коллективэй хараалһан зорилгонууд.

ТҮРҮҮ БРИГАДАДА

Республикымнай ажахынуудай хонишодой суглуулжа тушааһан «сагаан алта» илгажа, сэбэрлэжэ, гоё һайхан бүд нэхэхээр утаһан болгожо бэлдэдэг Улаан-Үдын ПОШ фабрикын цех бүхэндэ ажалай тэмсэл дэлгэрэнхэй. Илангаяа нооһо илгадаг цехтэ ажалладаг залуу басагад онсо шударгыгаар хүдэлмэрилнэ. Фабрикын хүтэлбэрилэгшэдэй мэдүүлһэнэй ёһоор, тус цехэй Альбина Петровна Ильинагай ударидадаг комсомол-залуушуулай комплексно бригадын гэшүүд халаанайнгаа бусад бригадануудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ эрхимлэһэн байха юм. Жэшээлбэл, байгша оной хоёрдохи, гурбадахи кварталай дүнгөөр тус коллектив бусадһаа онсо шалгараа. Тиихэдэ бригадын залуу басагад алар бүри октябрь һарада жэлэйнгээ түсэб уридшалан дүүргээ.

Фабрикын цех бүхэндэ, бригада, звено бүхэндэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэндэнхэй. Тусхайлбал, һаяхан предприяти дотороо шэнэ үүсхэл гаргаһан Т. Д. Сахиновагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай комплексно бригадын гэшүүдэй уряае һайшаан дэмжэһэн дурсагдагша коллектив табан жэлэйнгээ түрүүшын гурбан жэлэй түсэбые Ленинскэ комсомолой 70 жэлэй ой болотор сүм дүүргэхээр шиидээ.

Альбина Ильинагай бригадада үнинэй хүдэлмэрилэгшэ, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ Мария Лемешевагай хэһэн ажал хэзээдэшье магтаалтай.

Угаагдаһан нооһо илгадаг участогта ажалай ветерануудай Мария Николаевна Дутова, Валентина Климовна Панькова гэгшэд һайнаар ажаллана. Мүнөө ПОШ фабрикын коллектив заншалта һайндэрөө ажалай шэнэ амжалтатайгаар угтажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. А. П. Ильинагай бригада. 2. Ахалагша нооһо илгагша М. М. Лемешева.
Д. АЛТАЕВАЙ фототекст.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

ХҮҮГЭДЭЙ КИНОТЕАТР

Хори тосхоной соёлой байшан соо 2-дохи дунда hургуулиин шабинарай үүсхэлээр «Мир» гэжэ нэрэтэй үхибүүдэй кинотеатр нээгдэбэ. Зургаадахи классай hурагша Галя Семельянова кинотеатрай директорээр томилогдожо, мүн лэ тэрэнтэй сүг hурадаг хүбүүд, басагад киномеханигууд болоо юм. Кино харуулха ба бусадшье далда нюусануудтай мастер-киномеханик Надежда Гындэновна Цыренова үхибүүдые танилсуулна.

Шэнэ кинотеатр амаралтын үдэрнүүдтэ үхибүүдтэ таарама уран hайханай ба документальна фильмүүдые харуулха юм. Кино харуулхын хажуугаар районой прокуратурын, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд хуули тухай, режиссёр ба актёрнуудай ажал тухай лекцинүүдые уншаха юм.

Ш. БАДАРХАНОВ,
Хориин район.

НЮТАГАЙМНАЙ АЙЛШАН

Хөөрхэ нютагнай Буряадай элитэ поэт Цокто Номтоевой түрэhэн нютаг гэжэ суурхадаг. Поэт hаяхан нютагаа эрьежэ, [illegible] hургуулида уулзалга үнгэргөө. hургуулиин байшан соо [illegible] үхибүүд [illegible], бүурал багшын хөөрөөе анхарба. «Хараасгай» гэжэ үхибүүдэй журнал Цокто Номтоевичой [illegible] гаргагдаа. hургуулиин багшанар [illegible] журнал тухай Ц. Н. Номтоевой [illegible] гэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

—Цокто ахай, «Үбгэдэй захяа» гэжэ шүлэгтнай ямар үбгэд тушаа гээшэб? — гэжэ харахан нюдэтэй заахан басаганай асуухадань, Цокто Номтоевич [illegible] хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ. [illegible] ... лаа сэсэг барюулаа юм.

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ,
Хөөрхэ нютагай киномеханик.
Хэжэнгын район.

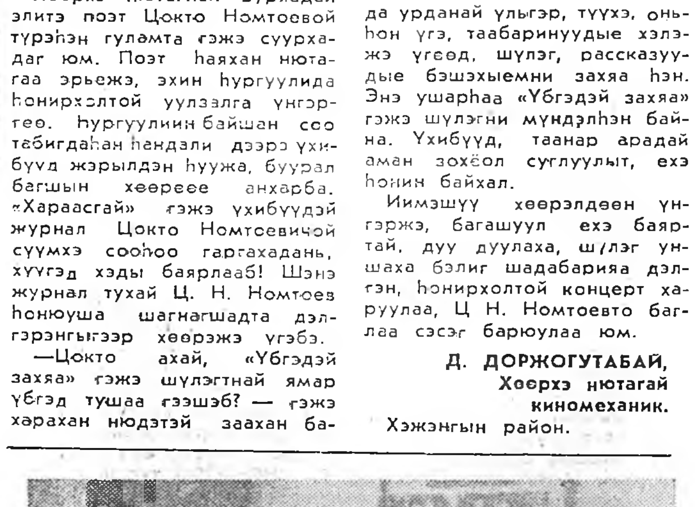

Лилия Кирилловна Свечникова Тарбагатайн районой Барыкино тосхоной дунда hургуулиин хими, биологиин багша юм. РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Лилия Кирилловна тус hургуулида 33 жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Л. К. Свечникова «Знание» бүлгэмэй гэшүүн hэн тула тосхонойнгоо ажалшадай дунда лекци уншадаг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Мүн hургуулидаа эмхидхэгдэhэн биологи болон химиин кружок хүтэлбэрилжэ, эдиршүүлые эрдэмэй дээжэтэй танилсуулхын түлөө ехэ оролдолго гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. И. Свечникова hурагшадайнгаа дунда.

В ПЛУТТЫН фото.

ХҮЙТЭНЭЙ ХАhА ЕРЭНХЭЙ

Байгша оной ноябрь hарын түрүүшын арбан хоногой турша республикын урда жэлнүүдэйхиhээ бага зэргэ дулаан байба. [illegible] Шэнэ hонин ... Энэ үе соо тэнсал Баунтын райондо 24 градус хүйтэн үзэгдөө.

Үнгэрhэн үедэ Дунда Азиhаа дулаан агаар хүрэжэ ерээ. Тиимэhээ республикын нютаг нуганuудта дулаарhан байгаа. Тиигээд Баруун зүгhөө манай республика руу ерэhэн агаар саhаар элбэг, шанга hалхитай байжа, hүниндөө, үдэртөө хүйтэрбэ. Удаань Арктика тээhээ hалхитай, саhатай агаар ерэжэ, республикын районуудта 10—15 градус хүрэтэр хүйтэн болобо, зарим нютагуудта саhан ороhон, секундын 15—17 метр хүсэтэйгөөр hалхилhан байха юм. Ноябриин 13-най hүни республикын баруун-урда, хойто районуудта гэнтэ хүйтэржэ, 30, бусад нютагуудта 18—21 градус хүйтэн болоо.

Ойрын хэдэн үдэрнүүдэй туршада республикын урда районуудта хагсуу хүйтэн үдэрнүүд үргэлжэлхэ, харин хойто районуудта саhан орохоор хүлеэгдэнэ. hүниндөө 24—29, хойто нютагуудта, Прибайкали шадар 14—19, үдэртөө 8—13 градус хүйтэн болсуоор багсаагдана.

Иигээд лэ хагсуу хүйтэнэй хаhа орожо, хаа хаанагүй шэмэрүүн үбэлнай орожо ерэбэл даа.

Ц. ЖАЛСАНОВА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин уларил шэнжэлхэ ахалагша инженер.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ноябриин 16-hаа 23 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 16
ХҮДӨӨ АЖАХЫН БА АГРОПРОМЫШЛЕННА КОМПЛЕКСЫН БҮЙЛҮҮЛГЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.40 — Ритмическэ гимнастика. 10.10 — «Барилга ба архитектура». 10.20 — «Спортлотогой» тираж. 10.30—Будильник. 11.00 —«Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.00 —«Үглөөнэй почто». 12.30 — «Аяншалагшадай клуб». 13.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.00 —«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.00—«Ералаш». 15.10—«Элүүр энхэ байлга». 15.50 — Хүндэ атлетикээр дэлхэйн чемпионат. 16.20 — Театральна шэнжэлэл. 17.45 — Мультфильмүүд. 18.55 — Уласхоорондын шэнжэлэл. **Улаан-Үдэ.** 19.45—«Мүнөөдэр —Хүдөө ажахын ба бүйлүүлгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр». **Москва.** 20.45—Хүдөө ажахын ба агропромышленна үдэртэ зорюулагдаhан искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 22.00 — Время. 22.35 — Концерт. 00.15 — Уран hайханай гимнастикаар Интервидениин кубок.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —«Зарядкада, зогсо!». 9.20 — «Вот вернулся этот парень» — уран hайханай фильм. 10.45—«Эжын hургуули». 11.15 — Томскын телестудиин программа. 12.10 — «Ород хэлэн». 12.40 — СССР-эй арадай артист А. Соловьяненко украин арадай дуунуудые дуулаха. 13.10 —«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 13.40 — «Ан амитадай аймагта». ...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 17
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.50 —Футболой шэнжэлэл. 10.10 — «Аяншалагшадай клуб». 11.05—«Два друга»—уран hайханай фильм. 12.15—Шэнэ hонин (12.20 хүрэтэр). 15.30 —Шэнэ hонин. 15.50 —Баримтата фильм. 16.20—«Талын аялганууд» гэhэн ансамблиин концерт. 16.50 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар». 17.20—Духовой оркестр наадаха. 17.50 — «Сунь Ятсен» —баримтата фильм. (КНР). **Улаан-Үдэ.** 18.25— «Зүүн Сибирь». 18.35 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. **Москва.** 18.55 — «Хурдадхалга». Эстониин хүнгэн промышленностиин предприятинуудта ажахые шэнэдхэн хубилгалгын дүй дүршэл тухай. 19.25—«Футболой шэнжэлэл». 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Баримтата фильм. 20.10—С. Прокофьевой «Каменный цветок» гэhэн балет. 22.00—Время». 22.35—«Ехэшүүлдэ шалгалта». 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00— Уран hайханай гимнастикаар Интервидениин кубок.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 8-дахи класс. 10.05—«Ород хэлэн». 11.05—СПТУ-гай hурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40—«Одото огторгойн табдаринууд». 12.05—«Суббото — түрэлхидэй үдэр». 13.00—Н. А. Некрасовай шүлэгүүд. 13.30 — Географи. 5-дахи класс. 14.00—«Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 15.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 16.00—«Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые буруушааhан ниислэлэй ажалшадай ябуулга тухай». 16.30—Шэнэ hонин. 18.25 — ... рис».

ВТОРНИК, 18
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.50— —Түрэhөөр 275 жэлэйнь ойдо «Михайло Ломоносов» — 9 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи фильм. 10.55 — «Дохёогоо үгыт. горнистнар!». 11.25—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.25— Шэнэ hонин. (12.30 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.30— Б. М. Кустодиев. Бэшэгүүд болон дүрсалганууд. 17.20— Концерт. 17.45 — Үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. **Улаан-Үдэ.** 18.15— Шэнэ hонин (буряадаар). 18.30—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». 19.10—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. **Москва.** 19.35 — Мультфильм. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Үдэ.** 20.00—«Хүгжэмтэ уулзалганууд». СССР-эй арадай артист, Социалис Ажалай Герой Б. Б. Ямпилов. **Москва.** 20.50—«Михайло Ломоносов» — 2-дохи фильм. 22.00—Время. 22.35 — Искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй дүнгүүд. Г. Каспаров— А. Карпов.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.30—Физикэ. 7-дохи класс. 10.00, 14.10 — Француз хэлэн. 10.55—Баримтата фильм. 11.05—СПТУ-гай hурагшадта. Гоё hайханиие ойлгожо hураха. 11.35, 12.40 — Географи. 6-дахи класс. 12.05 — «Шатарай hургуули». 13.10 — «Ехэшүүлдэ шалгалта». 14.40—И. Н. Ульянов тухай. 15.10—Эдир программистнуудай бүхэсоюзна hургуули. 15.50—Шэнэ hонин. 18.15 — С. Рахманинов ... командануud.

СРЕДА, 19
РАКЕТНЭ СЭРЭГҮҮДЭЙ БОЛОН АРТИЛЛЕРИИН ҮДЭР
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.50— «Михайло Ломоносов». 2-дохи фильм. 12.10 — Шэнэ hонин (12.15 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ hонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.40—Б. М. Кустодиев. Бэшэгүүд болон дүрсалганууд. 17.15—Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 17.45— «Харгын аюулгүй байдалые сахиха». 17.50—Концерт. 18.30 «...16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». **Улаан-Үдэ.** 19.15—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. **Москва.** 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд хөөрэнэ». 20.10—**Ракетнэ сэрэгүүдэй болон артиллериин үдэр.** Стратегическэ шэглэлэй ракетнэ сэрэгүүдэй главнокомандалагша, СССР-эй обороной министрэй орлогшо, Советскэ Союзай Герой, армиин генерал Ю. П. Максимов үгэ хэлэхэ. 20.25—«Арадай аялга дуунууд». 20.45 — «Михайло Ломоносов» — 2-дохи фильм. 22.00—Время. 22.30—Сутхарами Раджхупати хатарха (Инди). 22.45—Уран зохёолшо Валентин Распутинда айлшаар. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Географи. 7-дохи класс. 10.05, 15.00—Немец хэлэн. 11.05—СПТУ-гай hурагшадта. Астрономи. 11.35. 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 12.05 — С. Есенинэй шүлэгүүд. 13.10 — Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. ...

ЧЕТВЕРГ, 20
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 —«Михайло Ломоносов»—9 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи фильм. 12.15—Шэнэ hонин (12.20 хүрэтэр). 15.30 —Шэнэ hонин. 15.45 —Баримтата фильмүүд. 16.55 —«Шатарай hургуули». 17.25 —«Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрhээ үлүүгээр хэ». **Улаан-Үдэ.** 18.25—Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.40 —«Байгал» —мэдээсэлэй программа. **Москва.** 19.10—Промышленна предприятинуудта ажалша коллективүүдэй соведүүдые байгуулха гурим тухай. 19.40 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 19.55 —Футболоор Европын чемпионадай шэлэн абалгын матч. ГДР-эй болон Франциин суглуулагдамал командануud. 20.40 —«Михайло Ломоносов» 2-дохи фильм. 22.00—Время. 22.35 —«Ехэшүүлдэ шалгалта». 24.00 — «Дэлхэй ба залуушуул». 00.35 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.05 —Киножурнал. 9.35—Н. В. Гоголь. «Ревизор». 10.20, 14.20—Испан хэлэн. 10.50—Баримтата фильм. 11.05—СПТУ-гай hурагшадта: Обществоведени. 11.35. 12.35 — Зоологи. 7-дохи класс. 12.00 —«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.00—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 13.20— XVIII зуун жэлэй ородой искусство. 13.50—1945 оной апрельдэ Эльбэ дээрэ совет болон американ солдадуудай уулзалга тухай. 14.50—«Семеро солдатиков» —уран hайханай фильм. 16.00—Архи... Таρханов.

ПЯТНИЦА, 21
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45 —«Михайло Ломоносов» —9 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи фильм. 11.05—«Дэлхэй ба залуушуул». 11.40 — Шэнэ hонин (11.45 хүрэтэр). 15.30 —Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильм. 16.40—Концерт. 17.05 —«Ород хэлэн». 17.40—Мультфильм. 18.55 — Архидалгын хорон тухай баримтата фильм. **Улаан-Үдэ.** 19.15—«Байгал» —мэдээсэлэй программа. **Москва.** 19.45— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 —Спортын габьяата мастер Ю. Власовтай уулзалга. 21.30 —Арадай дуунууд. 22.00—Время. 22.30 — «Ехэшүүлдэ шалгалта». 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 —«Рикки Э Повери» ансамблиин концерт. (Итали).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 10.35 —Хүгжэм. 3-дахи класс. 10.05, 14.35 —Англи хэлэн. 11.05—СПТУ-гай hурагшадта. Юрэнхы биологи. 11.35, 12.40—Түүхэ. 7-дохи класс. 12.05 — «Манай саад». 13.10—«Ехэшүүлдэ шалгалта». 15.05 —И. Бабель. Зохёолнуудайнь хуудаhануудаар. 16.00 —«Денис hургуулида ороо». 16.30 —Шэнэ hонин. **Улаан-Үдэ.** 18.30 —Шэнэ hонин (буряадаар). 18.45 —«Талын галнууд» — тележурнал (буряадаар). **Москва.** 19.15— «Хани харилсаан». **Улаан-Үдэ.** 19.45—«Буряадай АССР-эй со... ёлой хүдэлмэри...

СУББОТО, 22
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — Концерт. 10.05 —«Суббото — түрэлхидэй үдэр». 10.35— «Арадай уран бэлиг». 11.20— «Алупкын музей-ордон». 11.55 — «Бултанда ба хүн бүхэндэ». 12.25 — Баримтата фильм. 13.05—П. Чайковский. Оркестртэй хамта скрипкэ дээрэ гүйсэдхэгдэхэ концерт. 13.45 — Баримтата фильм. 14.15—Уран зохёолой альманах. 15.35—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 15.50 — «Мы из Кронштадта» —уран hайханай фильм. 17.35—Поэзи. Велемир Хлебников. 17.50 —«Ан амитадай аймагта». 18.50 — Ж. Оффенбахай «Прекрасная Елена» оперетгээр фильм-концерт. 20.20 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта академик В. П. Афанасьев харюусаха. 20.50 — Мультфильм. 21.00 —«СССР —Инди» гэhэн теле-хүүргэ (Алма-Ата—Дели). 22.00 — Время. 22.35 —Севастополиин прибор бүтээлгын институдай болон Ураалай политехническэ институдай студентнэрэй уулзалга. «КВН-86». 00.35 — Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильм. 9.30—Ритмическэ гимнастика. 10.15 — «Үглөөнэй почто». 10.45 — Киргизэй телевидениин программа. **Улаан-Үдэ.** 12.00 —Студентнэрэй барилгын областной отрядай 20 жэлэй ойдо зорюулагдаhан дамжуулга. 12.50 — «Хамар-Дабаан» — телеклуб. 13.35— Мультфильм. **Москва.** 13.45— Грузин арадай дуунууд. 14.00 —«Равняется четырем Франциям» — фильм-зүжэг. 16.20 ... ва) — ЦСКА.

ВОСКРЕСЕНИ, 23
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45 —Ритмическэ гимнастика. 10.15 —«Эрдэм ухаан ба техникэ». 10.25 —«Спортлотогой» тираж. 10.35 — «Будильник». 11.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.00—«Үглөөнэй почто». 12.30 —« Аяншалагшадай клуб». 13.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.00 —«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.00 — Элүүр энхэ байлга. 15.45 — «Союзмультфильмын 50 жэл». Түгэсхэлэй дамжуулга. 17.05 — Концерт. 18.10 — Циркын шэнжэлэл. 19.00 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — УССР-эй арадай артистка, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Л. Забелястэ дуулаха. 20.20 — «Михайло Ломоносов» — 9 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи фильм. 22.00—Время. 22.35 — Театр ба литература тухай хөөрөөн. 24.00—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Зарядкада зогсогты!». 9.20 — Арадай хатарай «Бахор» ансамблиин концерт. 9.45 — «Ород хэлэн». 10.15 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо». (Москва) — «Арарат». 11.05—Духовой оркестр наадаха. 11.30—«Объектив». 12.25 —«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 12.55 —«Чудак из 5 «б» — үхибүүдтэ фильм. 14.20 — Үгэ буляалдаанай клуб. 15.20 — ... Игорь Паклин. ... «Дядюшкин сон» ... ханай фильм.

ХЭН ХААНА ОШОХОБ?

△ «Труд» бүлгэмэй Спортын ордон соо боксоор спортын республиканска hургуулиин түрүү hуури эзэлхын түлөө наадан эхилэнхэй. Эрэшүүл, эдиршүүлэй дунда үнгэргэгдэжэ байгаа энэ мүрысөөн мүнөөдэр үдэрэй 12 часhаа эхилхэ юм. Мүн эндэ командаараа «Труд» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө шатараар эхилhэн наадан үргэлжэлүүлэгдэхэ. Мүрысөөн үглөөнэй 10 часhаа эхилхээр хараалагдана.

△Нарин сэмбын комбинадай спортын зал соо «Труд» бүлгэмэй дамжуулгын кубогто хүртэхын түлөө мүрысөөн теннисээр үнгэргэгдэжэ байнхай. Мүрысөөндэ эрэшүүл болон эхэнэрнүүд хабаадалсана. Мүнөөдэрэй наадан үглөөнэй 10 часhаа эхилбэ.

△«Спартагай» стадион дээрэ физкультурын коллективүүдэй дунда футболоор бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө наадан үдэрэй 12 часhаа үнгэргэгдэхэ юм.

△«Динамо» бүлгэмэй спортын зал соо гиир үргэлгөөр бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үглөөнэй 10 часhаа зарлагданхай.

△ Шэлэй заводой Соёлой ордоной спортын зал соо волейболоор Советскэ районой түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэнэ. Наадада эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй командануud хабаадалсана. Мүн эндэ үглөөнэй 10 часhаа хүгжэм дуунай ээлжээтэ хэшээл үнгэргэгдэнэ. Соёлой ордондо үдэшэндөө «Хаана, хэзээ, юун болооб!» гэhэн конкурс залуушуулай дунда үнгэргэгдэхэ, удаань хатар танца болохоор хараалагдана.

△Нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэжэ Соёлой ордондо мүнөөдэр үдэшын 8 часhаа залуушуулай дунда зугаа наадан дэлгэгдэхэ юм.

△Авиационно заводой «Рассвет» гэжэ Соёлой ордондо «Ургы» гэжэ арадай театрай коллектив үдэрэй 2 часhаа зүжэг наада табиха юм.

△Буряад драмын гүрэнэй академическэ театр соо мяхаконсервын комбинадай уран hайханай бүлгэмэй коллектив үдэшын 5 часhаа концерт табиха юм.

△Аяншалга болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд город болон республика соогуураа холо, ойрын аяншалга автобусуудаар эмхидхэхэ юм.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС · АПН

ООН-до ПАЛЕСТИНЫН АСУУДАЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. «Булимтаран эзэмдэгдэhэн Палестина асари ехэ концлагерь болгогдошонхой», — гэжэ Палестиные сүлөөлхэ талаар ООН-ой дэргэдэхи эмхиин адаглагша Р. Мансурай хэлэhэн үгэнүүд ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай политическэ комитедтэ эхилhэн хөөрэлдөөнэй онсо шэнжые тодорхойлhон байна. Булимтаран эзэмдэhэн араб оронуудай дэбисхэр дээрэ Израилиин бэелүүлжэ байдаг ябуулгануудые энэ комитет дээрэ зүбшэн хэлсэнэ.

«Гүрэнэй терроризм, хүн зониие түрэл газар нютагуудhаань үлдэн намналга, алалга, хюдалга, хүнэй гол эрхэнүүдые хашалга, национальна экономикэ муудхаалга, хашалта харшалалта, палестин арадые үндэhөөрнь үгы хэхэ, Палестинын бүхы газар нютагуудта түбхинэн hуурижаха зорилго табина», —гэжэ ООН-ой адаглагша хэлэбэ. США-гай тухиралгаар лэ Израиль булимтаран эзэмдэлгын политикаяа үргэнөөр бэелүүлнэ. Тиигэжэ Холбоото Штадууд палестин арадта эсэргүү гэмтэ ябадалда хабаадана гэжэ Р. Мансур тэмдэглээ. Палестинын асуудал шиидхэhэнэй үндэhөөр лэ Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороо зуришэлдөөе үнэн зүбөөр, баттаар гуримшуулан шиидхэжэ болоно гэжэ тэрэ тэндэ хэлэбэ.

Палестин арадай таhаршагүй эрхэнүүдые бэелүүлхэ тусхай комитедэй түрүүлэгшэ, Шри Ланкагай саг үргэлжын түлөөлэгшэ Н. Виджевардане үгэ хэлэхэдээ, булимтаран эзэмдэhэн газар нютагуудта Тель-Авивай бэелүүлжэ байдаг хашалта харшалалтын ябуулгануудай хойшолонгууд палестинынхидтэ уршаг тойбо татана гэжэ уласхоорондын эмхиин анхарал хандуулhан байна.

СССР-эй туhаламжа

АНТАНАНАРИВУ. Гэнтын гай усалhаа уламжалан, Малагасиин Туамасин провинцида hургуулинууд болон больницануудые, байрын гэрнүүд болон харгынуудые заhабарилгада, hэргээлгэдэ Советскэ Союзай хани барисаата малагасийска арадта бэлэг болгон эльгээhэн барилгын материалнууд хэрэглэгдэхэ юм. СССР байшан гэрнүүдэй оройе хушаха 60 тонно түмэр, ашаанай хоёр машина болон барилгын бусад материалнуудые түлөөhэгүйгөөр Мадагаскарта эльгээгээ.

СССР болон ДРМ-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон жэлhээ жэлдэ улам амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна гэжэ Мадагаскарай Демократическа Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Жан Беманандзара Туамасин хотодо энэ бэлэг дамжуулан барюулалгын ёhолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглээ. Мүнөө СССР Мадагаскартай худалдаа наймаа үргэнөөр хэдэг юм. Соведүүдэй орон бүхы гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо хүгжөөхын түлөө залан сэхээр тэмсэнэ гэжэ министр хэлэбэ. Энэнь уласхоорондын харилсаа холбоое гуримшуулан hайжаруулгын шухала нүхэсэл болоно. Ехэ туhа хүргэhэнэйнь түлөө Ж. Беманандзара СССР-эй правительствада гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэбэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАГСААЛ

НЬЮ-ЙОРК. Эб найрамдалай жагсаалда хабаадагшад США-гай баруун захаhаа зүүн заха хүрэтэр hэтэ гараба.

Дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха, бэхижүүлхэ халуун хүсэл эрмэлзэлтэй американ обществын элдэб түлөөлэгшэд — мянга гаран эрэшүүл, эхэнэрнүүд, үхибүүд средагай үдэшэлэн Мэриленд штадай Балтимор хотоhоо гаража, США-гай ниислэл—Вашингтон тээшэ шэглээ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хуряалгын тала баригшадай гаталха зам тиимэшье ехэ бэшэ — оройдоол 50-яад километр. Энэнь тэдэнэй гаталhан 5 мянган километрhээ зуу дахин бага юм. Мартын 1-дэ Лос-Анджелесhаа замаа эхилхэдээ, эб найрамдалай жагсаалда хабаадагшад Невадын элhэн губи соогуур, хабсагайлиг хада ууланууд дээгүүр гараhан байна.

Жагсаалда хабаадагшадай Вашингтондо хүрэжэ ерэхэдэ, ядерна буу зэбсэг бүтээлгые, тэрэниие замбуулинай дайдада гаргалгые буруушаалгын олоной хабаадалгатай митинг болохо юм.

КОМИССИИН ХҮДЭЛМЭРИ ДҮҮРЭБЭ

ЖЕНЕВЭ. Совет-американ саг үргэлжын зүбшэлэлгын комиссиин ээлжээтэ сессиин хүдэлмэри эндэ дүүрэбэ.

Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай, ядерна дайнай аюулые hуларуулха хэмжээнүүд тухай СССР-эй болон США-гай хоорондо баталагдаhан хэлсээнүүдэй зорилгонуудые, гуримуудые бэелүүлгэдэ туhалхын тула 1972 оной декабриин 21-дэ СССР-эй ба США-гай правительствануудай хоорондо үгэеэ ойлголсохо тухай меморандумай үндэhөөр энэ комисси бии болгогдоhон байгаа.

НЕДЕЛИ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

БОНН. Бата эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал хангахын, дэлхэй дээрэ буу зэбсэг бүтээлгые болюулхын, тэрэниие замбуулинай дайдада гаргалгые зайсуулхын аша туhада политическэ харюусалгатай шиидхэбэринүүдые баталан абахаар саг хүрэжэ ерээ гэжэ орон дотор үнгэргэгдэжэ байhан эб найрамдалай неделиин үндэhөөр ФРГ-гэй элдэб хотонуудта боложо байhан суглаануудта, хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

Холбоото Штадууд буу зэбсэгүүдые хуряаха политическэ хүсэл эрмэлзэлгүй байна гэжэ Баруун Германиин элитэ мэдээжэ эрдэмтэ Райнхард Кюнль Марбург хотодо үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха, ядерна тэhэлэлгэнүүдые болюулха талаар СССР-эй дурадхалнуудые Вашингтоной ямаршье үндэhэ баримтагүйгөөр буруушаажа байhан ушарынь энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Пентагоной харата муухай hанаашалгануудые эрид буруушаажа байhанаа мэдүүлхэ уряатайгаар Баруун Германиин демократическа эрдэмтэдэй холбооной федеральна секретарь Райнер Риллинг Федеративна Республикын эрдэм ухаанай бүхы ажал ябуулагшадта хандаба.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «КПСС-эй Центральна Комитедэй зүблөөн. Мүнөөдэр — хүдөө ажахын ба агропромышленна комплексын бүйлүүлгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр—материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Шэнэдхэн хубилгалга, хурдадхалга». А. Плотниковой статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ.

Гурбадахи хуудаhанда. ТАСС-ай корреспондентнүүд хилын саанаhаа мэдээсэнэ.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Милициин юрын үдэр. «Үдэр hүнигүй алба хэнэ» —А. Доржиевай статья.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие—2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35 Н-01354. Заказ № 264. Индекс 04609